Original document is part of the Irving Peters Collection in Berlin.
Irving Peters was the President of the 5,000 survivors in Berlin from 1945-1949, and became President of the American Congress of Jews from Poland in 1960. He established the Council of Post War Jewish Organizations - Survivors of the Nazi Holocaust in 1962, and founded the Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust in 1963. He was also strongly involved in the new State of Israel.

92.220

אונזער לעבן

אָרגאַן פון די באַפרייטע ייִדן אין בערלין

Nr. 5 (23) | בערלין, 19 נאָוועמבער 1947 | כסלו תש״ח

ארץ ישראל פראַגע—ערב באַשײדונג

קומענדיקע וואך די ענדגילטיקע אפשטימונג וועגן דער ארץ ישראל פראגע.

דער ענדגילטיקער פארשלאג.

ירושלים. „רויטער" מעלדעט פון ניו־יארק, אז די ארץ ישראל—חלוקה־קאמיסיע פון „יונא" האט איצט אויסגעארבעט אן ענדגילטיקן פארשלאג פאר דער חלוקה פונעם לאנד. לויט אים זאל די פארוואלטונג פון ארץ ישראל בעת דעם איבערגאנגס פעריאד איבערגעגעבן ווערן א קאמיסיע, וועלכע זאל ארבעטן לויט די דירעקטיוון פון דער פול־פארזאמלונג און אונטער דער לייטונג פון זיכערהייטס־ראט. וועגן דעם טערמין אין וועלכן ס'זאל פארענדיקט ווערן דער ענגלישער מאנדאט איז נאך ניט [illegible] ענדגילטיקע אנטשיידונג. ווייטער מוז מען נאך אויפקלערן די פראגע צי דער אמעריקאניש־סאוויעטישער פלאן איז אפהענגיק פון דעם, אז דאס ענגלישע מיליטער זאל ביז צום 1־טן מיי 1918 יאר פאראנטווארטלעכט בלייבן פאר דער רו און ארדנונג אין ארץ ישראל. דער ענגלישער דעלעגאט, קעדאגען האט דערקלערט, אז ענגלאנד וועט עוואקוירן ארץ ישראל ביז צום 1־טן אויגוסט 1948.

קאמיסיע פון 5 מלוכות פאר ארץ ישראל.

ניו־יארק די ארבעטס־קאמיסיע פון „יונא", וועלכע באשטייט פון פיר דעלעגאטן האבן אנגענומען דעם פלאן פאר דער פארווירקלעכונג פון דעם אמעריקאניש־רוסישן קאמפראמיס פארשלאג וועגן דער חלוקה פון ארץ ישראל. לויט דעם פלאן ווערט געבילדעט א קאמיסיע פון 5 מלוכות, וועלכע וועט באשטימט ווערן דורך דער פולפארזאמלונג און וועט איבערנעמען די פארוואלטונג אין ארץ ישראל נאך דער עוואקואציע פון ענגלישן מיליטער.

ניו־יארק. דער פראיעקט פאר דער פארווירקלעכונג פון דער טיילונג פון ארץ ישראל, וועלכער ווערט באארבעט פון אן ארבעטס־גרופע פון דער ארץ ישראל קאמיסיע איז איצט פארענדיקט געווארן. אינצווישן האט מען באהאנדלט אויך די צוקונפטיקע לאגע פון ירושלים. עס ווערט דיסקוטירט צי די שטאט זאל געטיילט ווערן אין יידישע, אראבישע און אן אינטערנאציאנאלע זאנע, אדער אין גאנץ ירושלים זאל איינגעריכטעט ווערן אן אינטערנאציאנאלע פארוואלטונג.

אויפן פארשלאג פון דעם פארטרעטער פון דער יידישער אגענץ, משה טשערטאק, האט די ארץ ישראל טיילונגס—קאמיסיע אנגענומען א קלאוזל אין דעם טעקסט פון דעם טיילונגס—פראיעקט, לויט וועלכער, די מלוכה וועלכע ס'האט אין דעם איבערגאנגס פעריאד דעם מאנדאט, מוז פארהאנדלען מיט דער פינף־מלוכה קאמיסיע פאר ארץ ישראל וועגן דער פארווענדונג פון די אקטיוון און אייגנטום פון דער ארץ־ישראל רעגירונג. דער פארשלאג, איז אנגענומען געווארן דורך אלע מיטגלידער פון דער טיילונגס־קאמיסיע א חוץ דעם ענגלישן פארשטייער.

מיינונגס פארשיידנהייטן אין בודזשעט פראגע.

ניו־יארק. איבער דער פארטיילונג פון די מלוכה הכנסות פון ארץ ישראל אויף די יידישע און אויף דער אראבישער מלוכה זיינען פארגעקומען אין דער טיילונגס קאמיסיע מיינונגס פארשיידנהייטן. די אמעריקאנישע דעלעגאציע האט אונטערשטיצט דעם ערשטן פארשלאג פון דער קאמיסיע. לויט וועלכען 5%—10% זאל באקומען ירושלים די איבעריקע סומע זאל גלייך פארטיילט ווערן צווישן די יידישע און אראבישע מלוכות. דער דאזיקער פארשלאג איז געענדערט געווארן אזוי, אז די איינצלנע מלוכות וועלן ניט באקומען מער ווי 4 מיליאן פונט שטערלינג פון דער סומע, וועלכע ס'ווערט איינגענומען פון דעם אייגענעם לאנד, ווייל מען איז געווען ביי דער מיינונג, אז די הכנסה פון דער יידישער מלוכה וועט זיין באדייטנד גרעסער ווי פון דער אראַ־ב[illegible] אז די [illegible] די מיטלען צו [illegible] אונטערשטיצונג פון דער אראבישער מלוכה דורך די יידן.

דער ענגלישער שטאנדפונקט צו דעם ארץ ישראל פראבלעם.

נוי־יארק. אויף דער זיצונג פון דער ארץ ישראל־קאמיסיע אין „יונא", האט דער ענגלישער דעלעגאט, קעדאגען, דערקלערט, אז ענגלאנד איז גרייט עוואקוירן איר מיליטער פון ארץ ישראל ביז צום 1־טן אויגוסט 1948 יאר. זי וועט אבער ניט שטעלן איר מיליטער צו פארפיגונג, בכדי צו רעאליזירן דעם פלאן וועגן דעל חלוקה פון ארץ ישראל. אזוי לאנג ווי די ענגלישע ארמיי־אפטיילונגען וועלן זיך אין ארץ ישראל געפונען, וועלן זיי זארגן פאר רו און ארדנונג אין דעם דאזיקן לאנד. דאס באדייט אבער ניט, אז ענגלאנד וועט בעת דער איבערגאנגס־צייט ווייטער פירן די ציוויל פארוואלטונג אין ארץ ישראל, לאנדאן וועט זיך באהאלטן דאס רעכט אפצוזאגן זיך פונעם מאנדאט און צו פארענדיקן די ציוויל פארוואלטונג צו דער צייט ווען ס'וועט קלאר ווערן, אז די פולפארזאמלונג קען ניט געפינען קיין פאסנדע לייזונג פאר יידן און אראבער.

פון לאנדאן ווערט מיטגעטיילט, אז דעם 13־טן נאוועמבער, איז פארגעקומען א זיצונג פון דעם ענגלישן קאבינעט אויף וועלכער ס'איז באשפראכן געווארן דער טערמין פאר דער מעגלעכסט פריערע עוואקואציע פון ענגלישן מיליטער פון ארץ ישראל.

דוד בן־גוריון פאר דער יונא קאמיסיע

„אויב די ענגלישע רעגירונג איז באמת גרייט אויסצופירן איר דעקלארירטן באשלוס און ארויסצופירן איר ארמיי פון לאנד, באגריסן מיר דעם דאזיקן באשלוס. דאס וועט בלי־ספק פארבעסערן די איצטיקע לאגע, ווען די מאנדאט־מאכט פירט אונטער אן ארבעטער רעגירונג א ווירקלעכע פאליטיק פון אונטערדריקן אונדזער פאלק, פארלעצט זי אלע אינטערנאציאנאלע פארפליכטונגען לויטן מאנדאט און אין קעגנזאץ צו די הבטחות, וואס זיינען געגעבן געווארן דורך דער ענגלישער ארבעטער־פארטיי און כאגאטעליזירן די באשלוסן פון אלע אינטערנאציאנאלע קערפערשאפטן, וואס האבן באהאנדלט די א״י פראגע, ווי צום ביישפיל די פערמאנענטע מאנדאט־קאמיסיע פון פעלקערבונד די ענגליש־אמעריקאנישע אויספארשונגס־קאמיסיע און די ספעציעלע קאמיסיע פון אונא, וועלכע האבן אלע פולשטענדיק געפסלט דאס „ווייס־בוך" פון 1939. די דאזיקע פאליטיק איז אין א גרויסער מאס פאראנטווארטלעך פאר די שוועריקייטן אויף א וועג פון א יידיש־אראבישן הסכם.

עס איז איצט קלערער ווי ווען ניט איז, אז עס קען ניט זיין קיין שום לייזונג און אז א״י קען ניט ווערן באמת זעלבסשטענדיק, אויב עס וועט ניט אנטשטיין א יידישע מדינה. די נויטווענדיקייט פון א יידישער מדינה איז עפנטלעך אנערקענט געווארן דורך די פירער פון דער איצטיקער ענגלישער רעגירונג. בשעת די אלגעמיינע וואלן אין ענגלאנד אין יאר 1945, דורכן פארשטארבענעם פרעזידענט רוזוועלט, דורכן פרעזידענט טרומאן, דורכן פארשטייער פון ראטן־פארבאנד, אויף אן אויסערארדענטלעכער זיצונג פון אונא, גראמיקא, און צום סוף דורך דער ספעציעלער קאמיסיע פון אונא פאר דער א״י פראגע. דאס יידישע פאלק וועט נישט אנערקענען קיין שום לייזונג וועלכע וועט ניט אנטהאלטן דאס אויפשטעלן א באלדיקע יידישע מדינה.

דאס יידישע פאלק וועט מאכן אלע מעגלעכע אנשטרענגונגען אפצושליסן א יידיש־אראבישן אפמאך און די יידישע מדינה וועט שטרעבן פאר א פערמאנענטע מיטארבעט צווישן די יידן און אראבער אויפן נאענטן מזרח און אויף דער גאנצער וועלט פארן שלום, פאר דער אנטוויקלונג און פארן פראגרעס פון ביידע סעמיטישע פעלקער אין די ראמען פון דער אונא.

די ענגלישע רעגירונג האט פאקטיש דערקלערט אויף דער אונא פארזאמלונג, אז זי וועט ניט אויספירן קיין שום באשלוס פון אונא, וועלכע אידענטיפיצירט זיך ניט מיט איר איצטיקער פאליטיק. עס איז קיין ספק ניט, אז דאס יידישע פאלק און ספעציעל דער ישוב וועט וועלן און קענען אליין איינפירן אן ארדנונג לויט די אויבנדערמאנטע ריכטליניעס, און איך גלייב אז אלע פעלקער, וואס שטרעבן צו גערעכטיקייט, וועלן זיי העלפן אין דער דאזיקער אויפגאבע."

Original document is part of the Irving Peters Collection, in the Simon Wiesenthal Center Archives. Irving Peters was the President of the 5,000 survivors in Berlin from 1945-1949, and became President of the American Congress of Jews from Poland in 1960. He established the Council of Post War Jewish Organizations - Survivors of the Nazi Holocaust in 1962, and founded the Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust in 1963. He was also strongly involved in the new State of Israel.

אין דער פאליטישער וועלט

דעם 15־טן סעפטעמבער 1947 איז אין ניו־יארק פייערלעך דערפנט געווארן די פול־פארזאמלונג פון „יונא". נאך דער געווײנלעכער דערעפנונגס פראצעדור, איז באשטימט געווארן די טאג־ארדנונג אויף וועלכער, אלס ערשטע פונקטן זיינען געשטעלט געווארן ארץ ישראל פראבלעם, אינדאנעזיע, און גריכענלאנד. צו דער באהאנדלונג פון די דאזיקע פראגעס זיינען געוויילט געווארן קאמיסיעס, וועלכע האבן די אויפגאבע אויסצוארבעטן באריכטן און געפונען א לייזונג. גאנץ אומדערווארטעט האבן די פאראייניקטע־שטאטן פארגעלייגט צו גרינדן אן אינטערימס־קאמיסיע פון „יונא", אדער בעסער, געזאגט א „א צווייטן גארניטור" פון דער פולפארזאמלונג, וועלכע זאל האבן די אויפגאבע צו באהאנדלען אלע פראגעס און אינצידענטן און געבן אירע רעקאמענדאציעס. די קאמיסיע זאל אבער ניט האבן דאס רעכט אנצונעמען וועלכע ניט איז באשלוסן. די מערב־דיקע פרעסע באטאנט, די נויטווענדיקייט פון אזא מין אינסטיטוציע שוין צוליב דעם, אז די קאמיסיע זאל טעטיק זיין דאס גאנצע יאר. אין זיכערהייטס־ראט האט זיך פארענדיקט דער מאנדאט פון פוילן. אזוי ווי צוויי קאנדידאטן אויף דעם פאסטן, מעקסיקא און אינדיע האבן זיך אפגעזאגט פון זייער קאנדידאטור איז אין זיכערהייטס־ראט געוויילט געווארן אוקראינע. איינע פון די שטרייט־פראגעס איז געווען די עוואקואציע פון קארעא: ראטנפארבאנד האט פארלאנגט עוואקוירן דאס גאנצע אלירטע מיליטער 90 טעג נאך דער בילדונג פון א קארעאנישער רעגירונג, אבער ניט שפעטער ווי ביז צום 1־טן יאנואר 1948 יאר. דאקעגן זיינען די אמעריקאנער ביי דער מיינונג, אז די עוואקואציע קען פארקומען דעם קומענדיקן זומער און אז וויכטיקער איז תיכף צו בילדן א נאציאנאלע [illegible] ניט פארגעסן. דעם 29־[illegible] באדייט מער [illegible] [illegible] דיסקוסיעס אין דער דאזיקער פראגע ווערן נאך געפירט, און זייער לייזונג קען זיין וועט געפונען ווערן אויף דער קומענדיקער זיצונג פון דער פולפארזאמלונג. העפטיקע דיסקוסיעס זיינען פארגעקומען אויך וועגן דעם סאוויעטישן פארשלאג, לויט וועלכן עס זאל פארורטיילט ווערן קריגס־העצע און קריגס פראפאגאנדע. די מיינונגען אין דער דאזיקער פראגע זיינען געווען זייער פארשיידן, ווייל די הויפט אפאנענטן ראטנפארבאנד און די פאראייניקטע־שטאטן דעפינירן גאר אנדערש דעם באגריף קריגס־פראפאגאנדע. א דאנק די קאמפראמיסן און קאנצעסיעס, וועלכע ס'זיינען געמאכט געווארן פוןביידע זייטן, איז איינשטימיק אנגענומען געווארן א באשלוס אין וועלכן ס'ווערט פארורטיילט די קריגס העצע און קריגס פראפאגאנדע. די איצטיקע סעסיע פון דער פולפארזאמלונג וועט פארענדיקט ווערן נאך דער לייזונג פון פארשיידענע פראבלעמען. אין דער ערשטער ריי די ארץ ישראל פראגע.

אויך דער רעזולטאט פון די פראנצויזישע געמיינדע וואלן האט איבערראשט די וועלט, ווייל די מיט־א. קורצער צייט געגרינדעטע דע־גאלס „פאלקס־אוניע", האט דערצילט אזא מין דערפאלג, וועלכער איז ניט פאראויס־געזאגט געווארן דורך זיינע גרעסטע סימפא־טיקער — פון 44,5 מיליאנען וויילער האבן זיך איבער 40 % אנטשיידן פאר דע־גאלן. די קאמו־ניסטן האבן צוזאמענגעקליבן כמעט די זעלבע צאל שטימען ווי מיט א יאר צוריק. אזוי, אז דע־גאל האט געזיגט הויפטזעכלעך אויפן חשבון פון די סאציאליסטן און אנדערע מיטל־פארטייען. דער רעזולטאט פון די וואלן האט נאטירלעך ארויסגערופן א קריזיס אין דעם פראנצויזישן קאבינעט און דער מיניסטער־פרעזידענט, ראמאדיע, איז געצוווּנגען געווען רעארגאניזירן די רעגירונג. נאך זיין זיג האט דע־גאל, מודיעה געווען זיינע פאדערונגען, וועלכע באשטייען הויפטזעכלעך אין דער שאפונג פון א בונד מיט די פאראייניקטע־שטאטן און דעם קאמף קעגן דעם איינפלוס פון די קאמוניסטן.

מיט אומגעפער דריי וואכן צוריק איז פון פוילן אנטלאפן דער פירער פון דער פוילישער פויערן־פארטיי, סטאניסלאוו מיקאלייטשיק און זיין סעקרעטערין. גלייכ־צייטיק האבן דאס לאנד פארלאזט אויך אנדערע פראמינענטע פויערן־פירער. נאך זיין אנקומען קיין לאנדאן, האט מיקאלייטשיק דערקלערט, אז אויב ס'וואלטן פארווירקלעכט געווארן די באשלוסן פון דער קאנפערענץ אין יאלטא, און אין פוילן וואלטן דורכגעפירט געווארן פרייע וואלן וואלט דער קאמוניסטישער בלאק ניט צוזאמענגעקליבן אפילו 5 % פון די שטימען, וועלכע ער האט איצט. לויט די לעצטע ידיעות [illegible] אפגעפארן קיין ניו־יארק, ווו ער האפט צו באקומען גרעסערע אונטערשטיצונג, ווייל דארט [illegible] געפינען זיך מערערע [illegible]

און לאנקאסטער הויז אין לאנדאן זיינען צוזאמענגעקומען די וויצע־אויסערן־מיניסטארן פון די פיר גרויסע מלוכות, כדי צו פארבע־רייטן די הויפט קאנפערענץ פון די פיר אויסערן־מיניסטארן, וועלכע וועט זיך אנ־הויבן דעם 26־טן נאוועמבער. אויף דער איצטיקער קאנפערענץ ווערן באהאנדעלט די פראגע וועגן דער פארבערייטונג פון פרידנס־אפמאך פאר דייטשלאנד און דער אפמאך מיט עסטרייך. ווי אויך א גאנצע ריי פון מעטאדן וועגן דער באהאנדלונג פון די דאזיקע פראגן און ווידערגוטמאכונג לגבי די בירגער פון די פאראייניקטע־נאציעס. אין פארלויף פון די בא־שפרעכונגען האבן זיך ארויסגעשטעלט מיינונגס־פארשיידנהייטן צווישן די מערב־דיקע מלוכות און ראטנפארבאנד. די פאראייניקטע־שטאטן, וועלכע האבן פארלאנגט אין דער ערשטער ריי צו באהאנדלען די עסטרייכישע פראגע האבן געשטויסן אויפן סאוויעטישן ווידער־שטאנד, וועלכער האלט פאר נויטיק צום ערשטן צו לייזן דעם דייטשן פראבלעם. ביז איצט איז נאך ניט דערצילט געווארן קיין שום רעזולטאט.

צום יארטאג פון דער באלפור דעקלאראציע

זונטיק דעם 2־טן נאוועמבער זיינען אין לאגער שלאכטענזעע פארגעקומען די פייערונגען געווידמעט דעם 50 יאריקן יובל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און 30 יאר באלפור דעקלאראציע. שוין פון דער פרי אן האט זיך אין לאגער געפילט א יום־טובדיקע שטימונג. די ארגא־ניזירטע יוגנט אין זייערע מונדירן האבן שוין פון פרימארגן אן פארפולט דעם גאנצן לאגער, זאמלנדיק געלט פארן קרן קימת און פאר־שפרייטנדיק די אויפרופן לכבוד דעם ציוניסטישן יובל, וועלכע רופן די יידישע מאסן אין בערלין אריינצוטרעטן אין דער ציוניסטישער פעדעראציע, וואס דארף פאראייניקן אלע שאפנדע כוחות אינעם ציוניזם און מאביליזירן זיי פאר אלגעמיינע ציוניסטישע אקציעס. די לאקאלן פון די ארגאניזאציעס זיינען געווען דעקארירט מיט ווייס־בלויע פענער און פארטרעטן פון די ציוניסטישע מנהיגים. דער ציוניסטישער יום־טוב איז אריינגעדרונגען אין יעדער יידישער שטוב, אין יעדן לאגער משרד, אין יעדן ווינקעלע פון לאגער לעבן.

7 אזייגער אוונט האבן די לאגער „איינוווינער געשטראמט צום יידישן טעאטער, ווו ס'האט געזאלט פארקומען די אקאדעמיע געווידמעט דעם 50 יאריקן יובל. ארגאניזירט האט די יוגנט מארשירט אונטער די קלאנגען פון ארץ ישראל־לידער. פאראויס האט מארשירט דער קן פון בית"ר אין געשלאסענע רייען אין וועלכע ס'האבן זיך געפונען בערך 35 יוגנט־לעכע פון לאגער, אנגעטון אין בלויע פילאטקעס. נאך זיי האט פארלאזט דעם לאגער דער קבוץ און קן פון השומר הצעיר אין צאל פון 120 חברים, זינגענדיק חלוצישע לידער. דאן האט מארשירט דער „נחם" אין נייע מונדירן מיטן „נחם" דגל.

ביי אפולגעפאקטן זאל עפנט דער פארזיצער פון דער ציוניסטישער פעדעראציע אין בערלין דער ח' י. פיאטרקאווסקי, די פייערלעכע אקאדעמיע און ער שילדערט אין קורצע ווערטער דעם געשיכטלעכן וועג פון פאליטישן ציוניזם — פון משארטער ביז דער באלפור דעקלאראציע און פון באלפור ביז „יונא". דער ציוניזם איז ענדלעך פארוואנדלט געווארן אין אן ערשט ראנגיקן פאליטישן פאקטאר אין די צווישן פעלקערלעכע באציונגען. דעם גרעסטן ביי־שטייער צום וווּקס פון ציוניסטישן אויפבוי ווערק האט געגעבן די חלוצישע מחנה, וועלכע האט אויף איר רוקן אויסגעטראגן די רעאליזאציע פון דעם גרויסן ציוניסטישן געדאנק.

נאך דעם ווארעמען און באמת ריירנדיקן ארייגפיר פון ח' פיאטרקאווסקי באקומט דאס ווארט דער פארזיצער פון דער סוכנות אין בערלין ד"ר ליבשטיין. ד"ר ליבשטיין גיט א. כראנאלאגישן איבערבליק איבער די געשעענישן פאר די 50 יאר פאליטישן ציוניזם. דער ציוניסטישער געדאנק, זאגט ער, איז געווארן דורך הערצלען פארמולירט אין דער פארם פון א אוטאפיע, אבער א אוטאפיע, וועלכע האט געהאט אונטער זיך א רעאלן באזיס, יועלכע איז שפעטער פארוואנדלט געווארן אין א פאקט. די באלפור דעקלאראציע האט דעם יידישן פאלק געגעבן א גרויסן שאנס, וועלכן מיר האבן לײדער ניט אויסגע־נוצט ווי געהעריק. נאכן וועלט־קריג איז געווארן פארשארפט אונדזער גערא[נ]גל. דער בולטסטער אויסדרוק פון דער פארשארפונג איז די הפעלה, גלייכצייטיק איז אונדז נאך אמאל געגעבן געווארן א גרויסן שאנס, וועלכן מיר מוזן ווי געהעריק אויסנוצן און ניט דערלאזן אונדזער ווערק צו סטאגנאציע.

נאכן רעפעראט פון פארשטייער פון דער יידישער אגענץ לייענט איבער שלמה באס, די דעקלאראציע פון די פאליטישע פארטייען אין לאגער שלאכטענזעע און זייער באגריסונג לכבוד דעם 50 יאריקן יובל פון פאליטישן ציוניזם און דער אנטשטייונג פון דער ציוניסטישער פעדעראציע.

מיט דעם ווארט פארענדיקט די אפיציעלע טייל פון דער אקאדעמיע. נאך א קורצער הפסקה, ווערט אויסגעפירט דורך דעם טעאטער „בדרך", די קינסטלער נינא בוקאווא און לעוו אראנסאן און פון די קינדער פון דער העברעאישער שול — דער קינסטלערישער טייל.

דאס פראגראם פון די ארטיסטישע ארויסטרעטונגען איז באמת געווען א רייכעס און זייער געלונגען. א דאנק דער רעזשי, ספעציעל די סצענע מיט דעם „אלטן פאר פאלק" פון מ. גיבירטיק באארבעט פום י. ראזענבלאט. אויסגעפירט דורך די ח"ח קירשנבוים און בעקער. אויך אין „משיח אין קיטן" פון דוד פרישמאן אויסגעפירט דורך דעם ח' אבעלמאן. און ווי שטענדיק — דאס הערלעכע וויאלענטשעל שפילן פון ל. אראנסאן און דער קלאסישער טאנץ פון נינא בוקאווא „רחל ביים ברונעם".

מיטן געזאנג פון „התקוה" און „תחזקנה" איז די אקאדעמיע געשלאסן געווארן.

ישעיהו

די טעטיקייט פון קולטור אמט מאריענדארף

אין צוזאמענהאנג מיטן אפפארן פון לייטער פון קולטור־אמט ח'דינעס קיין א"י האט דער קולטור־אמט איינגעארדנעט א געזעגנונגס באנקעט מיט דער באמיליקונג פון אלע [illegible] פון לאגער קאמיטעט, יידישע אגענץ, צענטראל קאמיטעט, די חברים האבן אין זייערע געזעגנונגס ווערטער אונטערגעשטראכן די פארדינסטן פון ח' דינעס אין דער געזעל. און קולטורעלע טעטיקייט פאר דער שארית־הפליטה, דער ח' דינעס האט אין זיין דאנק־ווארט גערופן צו א מער פארשטארקטע ארבייט אויף אלע גע־ביטן. אויפן ארט פון ח' דינעס איז באשטימט געווארן ח' מארשטיין. מיטן אפפארן פון ח' דינעס ווערט די ארבייט ווייטער פארגעזעצט אויף אלע געביטן פון אונדזערע קולטורעלע טעטיקייטן, ס'ווערן איינגעארדנט קאלעקטיווע פילם־באזוכן וועלכע האבן א געזעלשאפטלעכע, דערציערישע באדייטונג; מיר האבן איינ־געארדנט קאלעקטיווע באזוכן צו די פילמען: „שטיינערנע בלום" (סאוו. פילם) פארן פרא־גראם „דאס איז דאס פאלק" בילד פון ש"ה, „דער דיבוק" צוויי מאל געוויזן געווארן, צאל באזוכער 1800, „אלי — אלי" צוויי מאל גע־וויזן געווארן, צאל באזוכער 1600, „תקיעת כף" צוויי מאל געוויזן געווארן, צאל באזוכער 1700. עס איז איינגעארדנט געווארן א קאלעקטיווער באזוך אין העבעל טעאטער אויף דער היסטא־רישער דראמע „יהודית" (אויטאר העבעל). מיר האבן איינגעלאדן דעם שלאכטענזעער טעאטער „בדרך" אויפצופירן די פריילעכע רעווי „אלטע און נייע ציימן" וועלכע איז אויפגעפירט גע־ווארן אין קינא זאל „טיוואלי" דעם 23. 10. 47. ביי אויספארקויפטע פלעצער, נאך וועלכע די צישויער האבן ארויסגעטראגן א גוטן איינדרוק, אין וועמענס נאמען ס'באדאנקט דעם טעאטער „בדרך" דער לייטער פון קולטור־אמט דער ח' מארשטיין פאר דער געלונגענער אויפפירונג פון די ארטיסטן.

נאך [illegible] פארגעזעצט די קורסן [illegible] רישע קאמיסיע נאכן פארענדיקן די ארבייט ביי דער לאגער אויסשטעלונג איז צוגעטרעטן צו נארמאלער טעטיקייט, ווי זאמלען מאטעריאלן פון לעבן פון די יידן אונטערן נאצי רעזשים, ווי אויך פארצייכנען אונדזער הײנטיקן לעבנס אבשניט אין א ספעציעל צו דעם צוועק גע־שאפענעם „פנקס", ס'ווערט אויך קאלפארטירט די פעריאדישע אויסגאבע פון צענט. היסט. קאמ. אין מינכען „פון לעצטן חורבן" ס'איז ווערט צו באמערקן אז אין לעצטן נומער 6 איז אריינ־גענומען אונדזערס אנארבייט. די אויסגאבע ווערט געליינט פון א גרעסערן טייל לאגער איינוווינער. די לייטונג פון דער היסט. קאמ. איז אונטער ח' ציטרין. מיר האבן געשאפן א ק. ק. ל. קיאסק וועלכער איז פארזען מיט פארשיידענע אויפגאבן ווי: צייטונגען, זשורנאלן, בראשורן, דייטשע טעגלעכע פרעסע, טעאטער בילעטן, א. א. וו. ס'איז ארגאניזירט געווארן א פאטא צייטונג פון א"י לעבן (אין ווארט און אין בילד) מיטן ערשטן אינהאלט „דער ים רופט".

דער דראמקרייז „הנודד" וועלכער האט זיך דערוואָרבן ליבע ביי די לאגער איינוווינער זעצט פאר זיין ארבייט, ס'ווערט צוגעגרייט די דראמע „א הארץ וואס בענקט" וועלכע וועט אין קורצן געוויזן ווערן. דער ספארט קלוב

(ענדע זייט 5)

א גליקלעך צוזאמענלעבן און א הארציקן מזל־טוב פאר
סימע פארטנאי און אליהו יאנעס צו זייער חתונה

ווינטשט פאמיליע שווארצבערג

אונדזער ליבן און חשובן שעפרעדאקטאר פון „אונדזער לעבן" א. יאנעס, צו זיין חתונה מיט פרל. פארטנאי סימע
אונדזער הארציקסטן און אויפריכטיקן מזל־טוב!
מיר ווינטשן אייך אז פונקט ווי ביז איצט זאל אויך אויף ווייטער אייער גרויסע אידייאישע איבערגעגעבנקייט אויפן
געביט פון קולטורעלן ווירקן פאר דער שארית הפליטה אין אונדזערע בערלינער לאגערן זיין געבענטשט מיט דערפאלג.

מיטארבעטער פון דער רעדאקציע „אונדזער לעבן"
פראפ. ע. האפפ א. קארנאווסקי י. ראזענבלאט פ. שטערנבערג א. קאפענשטאק ג. ווילף א. שאטאן

צו דער חתונה פון דעם שעף־רעדאקטאר פון „אונדזער לעבן" ח' יאנעס מיט סימע פארטנאי ווינטשן מיר
אונדזער הארציקסטן מזל־טוב און א גליקלעך צוזאמענלעבן

צענטראל־קאמיטעט פון די באפרייטע יידן אין בערלין

riginal document is part of the Irving Peters Collection, in the Simon Wiesenthal Center Archives.
rving Peters was the President of the 5,000 survivors in Berlin from 1945-1949, and became President of the American Congress of Jews from Poland in 1960. He established the Council of Post War Jewish Organizations - Survivors of the Nazi Holocaust in 1962, and founded the Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust in 1963. He was also strongly involved in the new State of Israel.

א רייזע איבער די נייע יידישע דערפער אין נגב.

אין די היינטיגע שטורמישע צייטען ווארפט זיך אויף די ליפען א פראגע: „ווי אזוי לעבט זיך די חלוצים אין די פארווארפענסטע ווינקעלעך אין לאנד?" איך ווייס ניט, וואס די פארשידענסטע וועלט טעלעגראפען־אגענטורען האבען היינט צעבלאזען וועגען ארץ־ישראל. אבער איך וויל אייך אויפריכטיג זאגען, אז טראץ דעם וואס די שפאנונג איז א גרויסע, דאך וויל דאס אראבישע פאלק זיך ניט לאזען אריינציען אין א ווירוואר פון בלוט און פייער און אין א מלחמה מיט אידען, וואס נאר א דריטער צד קען דערפון געניסען.

נאטירליך, אז די אגענטען פון ירושלים׳ער „מופטי", וועלכער זיצט אין קאירא, טוען דאס זייעריגע און אידישע קרבנות פאלען. אבער דאס, וואס די „הגנה" ענטפערט ניט מיט סתם איבערפאלען, נאר מיט ווי ווייט מעגליך געפינען די שולדיגע און זיי אויסראטען — דאס מאכט דעם געהעריגען איינדרוק. מען העצט ניט נאר אין דער געגענט פון יפו. מען העצט שוין יארענלאנג אין אלע אראבישע דערפער. מען העצט אויך אין „נגב" און עס געלינגט ניט. אין „גל־און", וואס איך האב באזוכט, זיצען אינגאנצען א פאר צענדליג יונגעלייט און צווישען זיי א פאר מיידלעך. עס זיצען דארט „סאברעס" פון תל־אביב און פון די קאלאניעס און יונגע פארטיזאנען פון די פוילישע וועלדער. געוועזענע חלוצים פון דער „הכשרה" אין טשעכאסלאוואקיע. די גאנצע געגענט ארום איז אן אראבישע און דער „מוכתר" פון „גל־און" איז דער איינציגער איד, וואס פארט מיט אלע אראבישע מוכתר׳ן יעדע וואך קיין „בית־גוברין" אפצוגעבן א דין־וחשבון דארט דעם פארטרעטער פון דער רעגירונג.

מיר שטייען פאר דעם הילצערנעם „האוכל" (עסזאל). [illegible] נער פארטיזאן, דערקלערט מיר פון דאנען די געאגראפישע לאגע פון דער סביבה. „דא אויף דער צווייטער זייט פון׳ם בערגעל", טייטעלט ער מיט׳ן פינגער, „איז פארגעקומען דער היסטארישער קאמף צווישען דוד און גלית הפלשתי". איז עס ניט ווי א סימבאל, טראכט איך מיר, וואס אידען באזעצען זיך אין דער היינטיגער צייט דוקא אין די דאזיגע היסטארישע פלעצער, כדי צו געווינען אין דעם געראנגעל געגען די פארשידענע גלית׳ן פון אונזער צייט, געגען דעם רשעות פון דער וועלט? און אין „נגב" איז היינט רואיג, ווייל דער פשוט׳ער, ארימער בעדואינער פיהלט, אז אויך זיין צייט איז געקומען עפעס צו געניסען פון דער אידישער נאציאנאלער קאלאניזאציע פונקט אזוי ווי עס האבען גענאסען אראבער אין אנדערע טיילען פון לאנד.

•.•

דער אמעריקאנער טוריסט, וואס פארט מיט מיר אין „נגב" זיצט און שווייגט די גאנצע צייט. זיין גרינער ספארט־אנצוג איז געווארן כמעט ווייס־גרוי פון שטויב, וואס דרינגט אריין דורך די שפארעס פון אויטאמאביל. עס איז א הייסער טאג, אבער ער ווישט זיין געזיכט ניט פון שוויס, נאר פון שטויב. מיר זיינען דורכגעפארען גאנצע שטחים, וואו מען זעט גארנישט כמעט אויסער הימעל און זאמד. פון דער ווייטענס טאנצען מדבר־ווינטען א ווירבעל־טאנץ מיט׳ן זאמד. קיין בוים, קיין פויגעל אפילו. ערגעץ־וואו באווייזט זיך ווי א סורפריז אן אויסטערלישער בוים, וואס זיין שפיץ מאכט דעם איינדרוק פון א פאכער. אויף די דאזיגע צווייגען ליגט זיך נאך א בעדואינער אויף א שטרויענער מאטע און שלאפט. ווען ער ליגט אויף דער ערד, וואלט ער באשטימט פארשאטען געווארען פון זאמד. אביסעל ווייטער טרעפען מיר נאך א בעדואינער שטייענדיג מיט זיין קעמעל ביי אן אזוי־גערופענעם „מטמון". אזוי ווערט גערופען דאס בערגעל, וואס איז א שפייכלער פון תבואה פרימיטיוו באגראבען אין דער ערד.

דער אמעריקאנער, וואס איז מיט מיר געפארען, האט נאך אלץ געשוויגען. אבער אז מיר זיינען צוגעקומען ענדליך צו א אידישען ישוב אין מיטען פון דעם דאזיגען מדבר נאך לאנגע, לאנגע רייזע שעה׳ן האט ער מער ניט אויסגעהאלטען. ער האט געעפענט זיין מויל און גזאגט קורץ: „משוגעים! ווען ביי אונז אין אמעריקע", זאגט ער, „וואלט א גרופע אידען זיך פארקליבען אין אזא וויסטעניש, וואלט מען געזאגט, אז זיי זיינען משוגעים. יא, אבער דא אין ארץ ישראל", זאגט ער ווייטער, „איז הפנים קיין אנדער אויסוועג ניטא... דא זיינען זיי א העלדישער אוואנגארד..."

דער נייער פונקט, וואו מיר האבען זיך אפגעשטעלט הייסט „שובל". ער ליגט הארט נעבען דעם אראבישען דארף „ביר־זאבאללה". דאס איז אויך איינער פון די ישובים, וואס איז אנטשטאנען אויפ׳ן באדען פון קרן־קימת אין „נגב" דאס לעצטע יאר. אויך דא שטייען ניט מער ווי דריי הילצערנע באראקען, און אין זיי וואוינט א ביסעל בחורים און מיידלעך.

ווייניגע אראבישע שבטים האלטען זיך אין „נגב". די מערסטע קומען אן פון סיני האלב־אינזעל ווינטער־צייט. זיי פארזייען דא שטיקלעך פעלד און נאכ׳ן שניט טראגען זיי זיך אפ צוריק אין מדבר. דאס אראבישע דארף „ביר־זאבאללה" געהערט צום בעדואינער שבט „תעיה", וואס האלט זיך אויף סטאביל אין נגב. צווישען די דאזיגע בעדואינער גייט ארום א לעגענדע, אז זיי שטאמען פון אידען. דאס ווארט „תעיה" — זאגען זיי — האט א שייכות מיט׳ן העברעאישען ווארט „תועים", וואס באדייט: בלאנדזשענדע. זיי האלטען זיך פאר א פארלארענעם אידישען שבט, וואס איז פארבלאנדזשעט געווארען און ניט געפונען מער קיין וועג צום אידישען פאלק.

„דער שעיך פון שבט „תעיה", סולימאן־אבו־עלי האט זיך באלד באפריינדעט מיט די נייע אידישע [illegible]. צו אלעם ערשטען איז ער געקומען [illegible] פון אונזער „חכים" (דאקטאר), וואס איז בסך־הכל ניט מער ווי א פעלדשער", דערציילט מיט א שמייכעל א 20־יעריג מיידעל, א „סאברע" פון תל־אביב. „און דער עיקר קומען זיי צו אונז נאך וואסער און מיר גיבען זיי דאס גערן. מיר זיינען שוין א פאר מאל געווען צוגאסט ביי זיי און אויך זיי קומען צו אונז. מיר האבען זיי מכבד געווען מיט א וועטשערע, מיט שעפסען־פלייש און רייז, געמאכט א ריכטיגען „זבח" לויט׳ן אראבישען טראדיציאנעלען שטייגער. דער שעיך האט אונז דערציילט, אז ער האט בסך־הכל 37 ווייבער. אויפ׳ן ארט האט ער ניט מער ווי פיר. און יעדעס מאל שיקט ער אוועק צו זיינע קרובים אן אנדער פארטי אויף א געוויסער צייט. פארמאגט ער טאקע א גאנצען פאלק, אן ארמיי מיט קינדער און פאר זיי האט ער געמוזט עפענען א באזונדערע שולע אין דארף, א „כתב", וואו זיי לערנען זיך. אבער דער עיקר איז דאס, וואס דער שעיך איז א תקיף און אפילו דער אראבישער סארדזשענט פון דער מדבר־פאליציי ציטערט פאר אים. ער ווייס, אז דער שעיך האט א גרויסען אנזעהן ביי דער רעגירונג און טאמער וועט ער אים ניט געבען נוהג כבוד, פארלירט ער זיין שטעלע. קומט דער סארדזשענט צורייטען אויף זיין קעמעל צום שעיך, איז ער שטילער ווי וואסער און נידעריגער ווי גראז. אבער דאגעגען, אין באציאונג צו אידען האט דער שעיך א שטיקעל סענטימענט און דרך־ארץ דערצו. ערשטענס, ווי איך האב שוין דערמאנט, גלויבט ער אין קרוב׳עשאפט מיט אידען, און צווייטענס, פארשטייט ער מיט זיין געזונטען פויערישען שכל, אז וואסער איז אן ענין, א לעבענס־זאך. פון די אראבער באקומט ער עס ניט און פון די אידען — יא...

•.•

„אלץ וואס מיר מאכען דא", זאגט צו מיר דער יונגער גבריאל פון קיבוץ „שובל", „איז פאר אונז אליין עפעס, ווי א וואונדער. אומפארגעסליך איז פאר אונז די נאכט פון אנקומען אויפ׳ן באדען. די נאכט, אין וועלכער די חלוצים פון „ניר־עם", „כפר־מנחם", „רוחמה" און „נגבה" האבען אונז געהאלפען אויפשטעלען די ערשטע באראקען... ווען מיר האבען פאראקערט און פארזייט די ערשטע פאר הונדערט פאש־און־תבואה פעלדער האבען מיר געמאכט א שהחיינו..."

זיי פירען מיך אריין אין זייער קיך און איך וואש די הענט ביי א קראן און דאס וואסער איז ממש וואסער, און אין א מינוט ארום איז מען מיך מכבד אפילו מיט טיי. און כדי צו ווייזען מיר, אז זיי פארמאגען ברוך השם וואסער, ווילען זיי מיך מכבד זיין מיט א קאלטען, דערפרישענדען וואסער־טוש אין זייער „מקלחת". פריער, נאך ניט לאנג פלעגט מען פירען אהער וואסער אין טאנקען פון דערווייטענס און דער שאפער פלעגט זיך וויצלען און זאגען, אז ער געפינט דעם וועג אין מדבר לויט די סמנים פון די טראפענס וואסער, וואס דער טאנק האט געלאזט הינטער זיך... אבער היינט פליסט וואסער דורך די אונטערערדישע רערן וועלכע אידישע ארץ־ישראל אינזשינערן מיט אינזשינער בלאס בראש האבען פלאנירט און דורכגעפירט פון קיבוץ „ניר־עם" ביז אהער.

„ניר־עם" איז דער ארויסגאנגס־פונקט פון די וואסער־רערן, וועלכע ציען זיך צו די פארשידענע אידישע פונקטען אין נגב. דער דאזיגער קיבוץ ליגט אויף א בערגעל 130 מעטער איבער דעם ים־פלאך, 12 קילאמעטער צו דרום פון עזה. דער באדען פון „ניר־עם" איז אפגעקויפט געווארען דורך דעם קרן־קימת פון איינעם פון די מיטגלידער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע. די חלוצים האבען, אנקומענדיג אויפ׳ן פלאץ, געפונען דארט אן אויסגעטריקענטען, פארוויסטען ברונעם. עס איז ניט געווען קיין שום האפענונג צו געפינען דארט וואסער. פלעגט מען צאלען געשוואלענע פרייז׳ן פאר וואסער, וועלכעס מען האט געבראכט צופירען פון עזה. זיינען דאך אבער אידען א פאלק פון עקשנים, האט מען זיך גענומען דוקא אויפ׳ן דאזיגען פלאץ צו בויערן א ברונעם טיפער און טיפער, טאמער, אפשר דאך... „און דא", דערציילט מיר דער חבר גאליצקי, „האט אונז דערווארט א פרייענדיגע איבערראשונג. מען האט געפונען א שפע פון וואסער! האט מען זיך ניט געפוילט און גענומען ווידער בויערן אין דער סביבה און מען איז דערגאנגען צו נייע קוואלען. און איצט גיט אונז דער ערשטער ברונעם 100 קוב־מעטער וואסער א שעה און די אנדערע ברונעמס [illegible] ניט הינטערשטעליג."

פינאנסירט האט די זאך דער קרן־קימת מיט דער סוכנות און דערמיט געלאשען דעם דורשט נאך וואסער פון דער גאנצער סביבה. די געזעלשאפט „מקורות" האט אויפגעבויט א „ברכה" (באסיין). מ׳האט גענומען זאמלען די אוצרות וואסער און דורכגעפירט רערען אויף א שטח פון צענדליגער קילאמעטער און דאס וואסער דערגייט צו די עלף ישובים, וועלכע זיינען אנטשטאנען מיט א קורצער צייט צוריק אין נגב. דאס דארף „הודוש", א דריי קילאמעטער פון קיבוץ „דורות", איז דאס ערשטע אראבישע דארף, וואס האט גענאסען פון דעם נייעם אנטפלעקטען אוצר וואסער. און די דאנקבארקייט זייערע איז דארט אזוי גרויס געווען, אז ווען די ענגלענדער האבען פאראיארען באלאגערט „דורות", זוכענדיג דארט געווער, האבען די אראבער פון „הודוש" אפגעהיט אידישע מאשינען און טראקטארס, אז מען זאל זיי ניט צוגנב׳ענען און אויסבאהאלטען ביי זיך אידישע יונגע־לייט פון קיבוץ, וועלכע מען האט פארשטעלט פאר אראבער און זיינען אין בעדואינער קליידער אנגעקומען קיין „דורות" זעהן, וואס עס טוט זיך...

אין „דורות" בין איך שוין א פאר מאל געווען, אבער איך האב איצט כמעט ניט דערקענט דעם פלאץ. א דאנק דאס וואסער האט זיך דער קיבוץ צעבליט: תבואה־פעלדער, סעדער מיט עפעל און פלוימען. און די פיאנערן פרויען פון אמעריקע צוזאמען מיט דער מועצת הפועלות האבען דא פארפלאנצט א קרן־קימת וואלד, דעם אזוי־גערופענעם „יער החלוצה". „אין קורצען וועלען מיר האבען דא אויך עלעקטריק און די אראבער וועלען אויך געניסען פון ליכט", דערציילט מיר א חבר. „די בעדואינער פון „נגב", לאכט דער חבר, „הויבען זיך אן צו „מאדערניזירען", זיי שעמען זיך שוין צו קומען צו אונז בארוועס צו גאסט, טוען זיי אן שיך אבער אהן זאקען. זיי זיינען גליקליך, אז זיי באקומען ביי אונז ריין וואסער און דארפען שוין ניט שארען מיט די הענט אין דער בלאטע צו געפינען צו שמוציגען, מיסטנעם טרונק."

איך פאר קיין „רוחמה" און קיין „גת" און אויך די דאזיגע פלעצער בליען. ספעציעל האט זיך צעבליט „גת", וואס איז פארוואנדעלט געווארען ממש אין א גן־עדן... זיי באקומען פאר זייערע געמיזען די העכסטע פרייזען, ווייל ביי זיי געראט עס אמשענסטען. און אויך די אריבע, אלטע „רוחמה", וואס איז אזוי פיל מאל חרוב געווארן, האט זיך איצט צעבליט אויפסניי. קינסטליכע טעראסעס פארהאלטען דארט דעם מדבר־זאמד און א ספעציעלע אמעריקאנער שיטה פון אקערן העלפט דעם באדען איינזאפען ראציאנעל דאס וואסער.

איך מאך מיר א שטיקעל אפרו אין „שובל" ביי „ביר־זאבאללה", אבער קיין ריכטיגער אפרו קען עס ניט זיין, ווייל עס טראגט מיך ממש צו זעהן די גרויסע שנויים, וועלכע זיינען דא פארגעקומען. מען אקערט, מען זייט, און איצט, א דאנק דאס וואסער, גרייט מען צו אויך א גרויסען געמיזע־גארטען. וואוינען, וואוינען זיי נאך אין די באראקען און אפילו די הינער פירען נאך א „חלוצ׳ישען" לעבען, עפעס אין א הויל און ניט אין א לייטישען הינער־שטאל... די ערשטע געמויערטע בנינים, וועלכע מ׳שטעלט איצט אויף, זיינען אן אמבולאטאריע פון קופת־חולים, א „זיכערהייטס־הויז" און א קיך. זייער קולטור־לעבען שטיצט זיך נאך לעת־עתה אויף די קליינע 50 בענדער ביבליאטעק, אויף א פאטעפאן און א ראדיא. צוויי חברים פון קיבוץ זיינען אהער געקומען אזש פון דרום־אפריקא. איינער פון זיי איז געווען אין מיליטער בשעת דעם קריג. ער האט זיך צופעליג פארוואלגערט קיין ארץ־ישראל בשעת דער מלחמה און איז צוגעשמידט געווארען צום לאנד. ער האט באשלאסען, ניט אנדערש ווי צו ווערען א חלוץ און דוקא אין נגב. אן אנדערער חבר, דב שטערן, האט עלטערן אין אמעריקע. זיין פאטער ארבייט אין דער שאקאלאד־פאבריק „אלמא" אין ניו־יארק. ער האט צו ברענגען זיינע עלטערן קיין ארץ־ישראל, אבער ער ווארט דערמיט ביז „שובל" וועט זיך צעוואקסען און אריין אין די פעדערן...

יעדען אווענט גייען ארויס אידישע פאטרולען אין נגב אפהיטען די וואסער־רערן, ווייל עס פעלען ניט קיין מחבלים, באצאלטע מופטי־אגענטען, וועלכע ווילען זיי צעשטערען אדער סתם ארויסגנב׳ענען. מען מוזט די רערן אריבערפירען אונטער די שאסייען און מאכען אזוי, אז דער צוטריט צו זיי זאל ניט זיין אזוי לייכט. אבער פאראן שוין היינט פילע בעדואינער אין „נגב", וועלכע פארשטייען די ברכה פון וואסער, וואס אידען ברענגען מיט זיך מיט. און מיט שטעקענס אין די הענט פארטרייבען זיי די העצער פון דער אראבישער שטאט עזה. זיי פארשטייען וואס עס דייכט צו ברענגען וואסער אין דעם מדבר, זיי פארשטייען, אז וואסער באדייט לעבען...

ליטעראַרישע נאָטיצן.

הירש גליק׳ס פּאַרטיזאַנער־ליד „זאָג נישט קיינמאָל אַז דו גייסט דעם לעצטן וועג" איז אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלן פילם־פעסטיוואַל אין בריסעל (בעלגיע) דעמאָנסטרירט געוואָרן אין דער פאָרם פון אַ פאַרבן־פילם, וואָס דער האָלענדישער פילם־רעזשיסאָר שוטעמא האָט אינסצעניזירט און די האָלענדישע געזעלשאַפט „נעדערלאַנדפילם" האָט עס פּראָדוצירט. די הויפּט־ראָליע שפּילט די ייד. קינסטלערין חיה גאָלדשטיין.

סאָלאָמאָן גרייזעל — „עי היסטאָרי אָוו טהי דזשוס" (די געשיכטע פון די יידן), אַנהויבנדיק פון גלות בבל ביז צום סוף פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, אַרויסג. פון דער „דזשואיש פּובליקיישאָן סאָסייעטי אָוו אַמעריקאַ," פילאַדעלפיע, 1947, 835 ז"ז. מיט אַ סך בילדער און אילוסטראַציעס.

י. ל. פּרצ׳עס „דריי מתנות" און אַנדערע פאָלקסטימלעכע געשיכטעס זיינען אַרויסגעגעבן געוואָרן אין ענגליש דורך דער ביכער־ליגע ביים יידישן פּראָגרעסיוון פאָלקס־אָרדן אין דער איבערזעצונג פון העני גודמאַן מיט אַן אַריינפיר פון י. גאָלדבערג. ניו־יאָרק, 1947, 99 ז"ז.

דוד שאַפּיראָ — העברעאישער שריפטשטעלער, מחבר פון דער „געשיכטע פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע" און אַנדערע ווערק וועגן תלמוד און מעדיצינישער וויסנשאַפט, איז דעם 25־טן אַפּריל געשטאָרבן אין פּאַריז, אין עלטער פון 84 יאָר.

„שארית הפליטה־ש"ס" וועט הייסן דער ווילנער ש"ס אין 16 חלקים, וועלכער ווערט איצטער איבערגעדרוקט דורך פאָטאָגראַוויור אין דייטשלאַנד אויפן חשבון פון דער אַמעריקאַנער מיליטער־מאַכט. פאַרלויפיק ווערן געדרוקט 50 גענג („סעטס") פאַר די ישיבות און ביבליאָטעקן אין דער אַמעריקאַנער זאָנע פון דייטשלאַנד. די הקדמה צום נייעם „שארית הפליטה־ש"ס" האָט אָנגעשריבן דער טשעפּליין שאול שאַפּירא, רעליג. דירעקטאָר פון דער „דזשאָינט דיסטריב. קאָמיטע."

דוד זאַריצקי — „אויסגעטריקנטע אויגן" (לידער) מיט אַ באַגלייטוואָרט פון בנימין מינץ, פאַרלאַג „בשער," פּאַריז, 51 ז"ז.

דר. הלל זיידמאַן — „טאָגבוך פון וואַרשעווער געטאָ," אַרויסג. דורכן צענטר. פאַרבאַנד פון פוילישע יידן אין אַרגענטינע צוזאַמען מיט דער פעדעראַציע פון פוילישע יידן אין אַמעריקע. בוענאָס־איירעס, 1947, 336 ז"ז.

„אגרות סופרים עברים" — סודרו ונערכו על ידי דר. מרדכי זאב רייזין, הוצאת ישראל מ"ת, ברוקלין. ניו־יארק, 1947, 313 ז"ז. (אין דער זאמלונג קומען אריין בריוו פון 72 העברעאישע און יידישע שריפטשטעלער).

ישראל זרחי — „נחלת אבות" (סיפור), הוצאת ראובן מס, ירושלים, תש"ז, 117 ז"ז.

קאפיטאן יעקב ליפשיץ — „ספר הבריגאדה היהודית", הוצאת „יבנה", תל אביב, תש"ז. 416 ז"ז. מיט 175 בילדער און מאפעס.

יגאל מאסענזאן — „אסורים כשק" (גרוי ווי דער זאק), דערציילונג, ארויסג. פון „השומר הצעיר" פארלאג. מרחביה, תש"ז, 318 ז"ז.

א. ר. מלאכי — „פרי עץ חיים". ביבליוגראפיה של כתבי ר' חיים טשערנוביץ (רב צעיר), ורשימת המאמרים שכתבו עליו ועל ספריו, הוצאת ועד היובל. ניו־יארק. תש"ז, 54 עמ.

„מלון שמוש אנגלי־עברי" (ענגליש־העברעאישער ווערטערבוך פאר דעם טאג־טעגלעכן געברויך), צונויפגעשטעלט פון שלמה שולזינגער און הלל רודאווסקי אונטער דער רעדאקציע פון דניאל פערסקי. ארויסג. פון דעם „מסדה"־פארלאג ביי דער הסתדרות העברית אין אמעריקע, ניו־יארק, 1947.

„יזכור" — אילוסטרירטער אלבאם צום הייליקן אנדענק פון די אומגעקומענע יידישע פען־מענטשן על קידוש השם מיט א פולער רשימה פון די אומגעקומענע און מיט לידער און ארטיקלען פון מלך גראפשטיין, אברהם זאק און מלך ראוויטש, צונויפגעשטעלט און ארויסג. לטובת דעם רעטונגספאנד פאר יידישע פליטים־שרייבער אין מזרח־אייראפע דורך מלך גראפשטיין. לאנדאן, אנטעריא, קאנאדע, 1947, 20 אלבאם־זייטן.

יצחק שפיגלמאן — יידיש־העבר. זשורנאליסט איז דעם 26־טן מאי געשטארבן אין עלטער פון 36 יאר אין תל אביב. ער איז געווען שטענדיקער מיטארבעטער פון „דבר" און קארעספאנדענט פון „פארווערטס".

[Or]iginal document is part of the Irving Peters Collection, in the Simon Wiesenthal Center Archives.
[I]rving Peters was the President of the 5,000 survivors in Berlin from 1945-1949, and became President of the American Congress of Jews from Poland in 1960. He established the Council of Post War Jewish Organizations - Survivors of the Nazi Holocaust in 1962, and founded the Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust in 1963. He was also strongly involved in the new State of Israel.

י. ראזענבלאט

הערבסט אין לאגער.

„גינגאלדיק" פאלן אין הערבסט די בלעטער,
זינגען דיכטער, נביאים — פאעטן,
און אויף מיר וויעט דער פיין פון בוימער
מיט געלן טרויער, הערבסטיק שפעטן . . .

מיט צווייג נאך צווייג און בוים נאך בוים
קלאפט דער הערבסט הושענות איצט . . .
פון טיפן גרין מיטן מאלער האנט
אין געלן צער די ערד געפוצט . . .

פארשעמטע שטייען בלעטער-בוימער
ווי יידן נאקעט אין מאידאנעק — באד . . .
ס'פעלט נאר דא א קאלכאוויון
זיי אין אש פארוואנדלען אן גענאד . . .

דאך שרעקט איך ניט בוימער-ווארצלען
ס'וועט אייך נאקעטקייט ניט שאטן!
צוריק אויפבליען וועלן צווייגן
מיט פרילינג-אנקום סאמעט גלאטן . . .

נאר ווען פארשווינדן וועט דער הערבסט
פון ניט דערברענטע יידן-פליטים? . . .
צי וועלן זיי פון פעלקער-פרילינג
זיין אמאל אויך ווען דערפרייטע? . . .

„גינגאלדיק" פאלן אין הערבסט די בלעטער
זינגען פאעטן, נביאים-דיכטער,
און איך דערפילט האב דעם געלן פלאמער —
דעם גרויסן גרוזאם פון אונדזער געשיכטע . . .

בערלין אין אקטאבער 1947.

קאמיעניעצקא פרומע

די שטומע הימלען.

ווען ס'האט א הימל אט אזא
צעשפרייט זיך
איבער הייז קירגיזער, סיבירער
פרעסט,
האב איך אין הימל האפנונג געזוכט
געפרייט זיך
ס'איז א הוראגאן אזא, וואס גיים פארביי,
עס ווארט אויף אונדז א היים — דא זיינען מיר נאר —
געסט.

פונקט אזוי געווען דער הימל
איז צעשפרייט
ווען כ'בין א היים געקומען זוכן דארט מיין
נעסט.
געפונען כ'האב דעם נעסט צעשטערט, די עופה'לעך —
געטויט,
„טרינקט אויס דעם כוס פון נע-ונעד ביז דעק — האט מען געזאגט
און זוכט ביי „אונררא", ארט — צו ווערן ווידער
געסט."

עס פינקלען שטערן אויך אין הימל אויפן לאגער
אין בערלין,
דא ווו ס'איז געווען די נארע פון דער ברוינער
פעסט:
און ביים בערלינער, הימל פון פאעט באזונגענעם, איך פרעג:
וווהין?
וווהין וועט ווארפן אונדז דער גורל — ווערן ווידער
געסט?

ד"ר ל. ק. בערנאם

קינדער פאראליזש

אין שייכות מיט דער עפידעמיע פון א. נ. „קינדער ליימונג", וועלכע האט זיך אזוי שטארק פארשפרייט מיט עטלעכע מאנאטן אין בערלין, ברענגען מיר דעם אקטועלן ארטיקל פון „אונדזער ווארט-פאריז.

רעדאקציע.

די דאזיקע קראנקהייט איז באקאנט אויך אונטער צוויי אנדערע נעמען, ווי פאליאמיע-ליט און היינע-מעדין. דער אויבן געבראכטער נאמען, כאטש ער איז דער פאפולערסטער, איז ער אבער אמווייניקסטן צוגעפאסט, ווייל זי זעט זיך ניט נאר ביי קינדער, און ניט תמיד רופט זי ארויס א פאראליזש. מען באגעגנט זי אפט ביי דערוואקסענע און אלטע לייט, און פאראן פארמען, וועלכע זענען ניט באגלייט מיט לעמונג-דערשיינונגען.

דאס איז זייער אן ערנסטע קראנקהייט, ווייל זי גיט א גרויסע פראצענט פון שטערבלעכקייט, און ווייל זי לאזט איבער אפט זייער אומאנגענעמע נאכווייען אין דער פארם פון פארשידענע פארקריפלונגען, און אויך צוליב דעם, וואס זי האט געוויינלעך אן עפידעמישן פארלויף.

אין די לעצטע וואכן האבן מיר א סך געהערט וועגן איר צוליב די עפידעמיעס, וואס זענען אויסגעבראכן אין אמעריקע, ענגלאנד, אין איטאליע, און דייטשלאנד, און צוליב דער סכנה, וואס באדראט אויך פראנקרייך. א דאנק די אנגענומענע פארזיכטס מיטלען האט פראנקרייך ביז איצט באוויזן אויסצומיידן די עפידעמיע און עס זענען נאר פארצייכנט געווארן עטלעכע צענדליק ספאראדישע פאלן.

פונוואנען נעמט זיך די קראנקהייט?

כאטש זי איז שוין באקאנט א סך הונדערט יאר, זייט די דאקטוירים היינע און מעדין דאבן זי אנטדעקט און געפארשט. און כאטש זי האט שוין גענומען טויזנטער קרבנות, ווייסט מען נאך ביז היינט נישט גענוי ווי עס זעט אויס דער מיקראב, וועלכער רופט ארויס די דאזיקע אויסטערלישע קרענק. מען ווייסט נאר איינס, אז ווי אן אנשטעקנדיקע קראנקהייט, מוז זי, ווי אלע קלעפיקע מחלות, האבן פאר א דירעקטן גורם א מיקראב. דאס מוז זיין אזא מיקרא-באשעפעניש, וואס מיר זענען ניט אימשטאנד מיט אונזערע ביז איצטיקע מיטלען, אפילו מיט די פארפולקאמסטע פארגרעסער-גלעזער, צו אידענטיפיצירן. אין אזא פאל רופט מען דעם אומזעבארן מיקראב ווירוס, ס'הייסט אזא רואה ואינו נראה — אזא באקוועמער אויסדרוק, וועלכער מיט איינציייטיק אנדייטן אויף אונזער באגרענעצטע דערפארונג אויף דעם דאזיקן געביט.

פאראן פארשיידענע מיינונגען וועגן אופן פון אנשטעקונג. מען האלט, אז דער ווירוס פארשפרייט זיך מיטן יאסער, באזונדערס מיט פלאכע טייכלעך. דאס זאל זיין די סיבה, וואס מען באגעגנט געוויינלעך דעם אויסברוך פון אן עפידעמיע אין דערפער און שטעטלעך, ווו עס פליסן פלאכע וואסערלעך, און ווו דער עולם איז ניט מספיד אויף דער ריינקייט פון וואסער, און מ'זעט זעלטענער אזעלכע פאלן אין גרויסע שטעט, ווו דאס טרינק-וואסער קומט פון טיפע קוואלן און איז סאנטראלירט. די דאזיקע טעאריע קלערט אבער נארניט די גרויסע עפידעמישע אויסברוכן, וואס מיר האבן באגעגנט אין ניו יארק, בערלין און קאפענהאגן.

און טאמער עס האט זיך באוויזן דער ערשטער פאל, דאן פארשפרייט זיך די קרענק פון מענטש צו מענטש. דער ווירוס געפינט זיך אין די ליחות פון נאז און האלז, אינם שווייס און אין צואות פון קראנקן: און יעדער, וואס קומט אין קאנטאקט מיט אזא חולה, קען ווערן אנגעשטעקט. עס איז אבער א פאקט, אז ניט יעדער, וואס קומט אין נאנטער באריוונג מיט א ווירוס-טרעגער, פאלט א קרבן דערפון. פאראן טיילמאל גאנצע משפחות, וועלכע פאלן אוועק אויף דער מחלה, און אפט גרייפט עס נאר אן איין איינציקן מיטגליד פון א גאנצער משפחה, כאטש מ'האט נישט אנגענומען קיין פארזיכטס מיטלען. דאס איז איינע פון די אומצאליקע רעטענישן פון דער מעדיצין, וואס אונזער ביז איצטיקע דערפארונגען האבן נארנישט באוויזן צו לעזן.

עפידעמיעס

כאטש מיר באגעגענען זיך אפט מיט ספאראדישע, אפגעזונדערטע פאלן פון היינע-מעדין, נעמט אן אבער מערסטנטיילס די קראנקהייט אן עפידעמישן כאראקטער. געוויינלעך טרעט אזא עפידעמיע ארויס אין די ווארעמע חדשים, אויף דער גרענעץ פון סוף זומער און אנהויב האדבסט. ווינטער צייט איז עס א זעלטנהייט. אלע גרויסע עפידעמיעס האבן זיך אנגעהויבן אין אויגוסט, אדער סעפטעמבער. די 31 פאלן, וועלכע זענען פארצייכנט געוואָרן אין 1944 אין דער פאריזער געגנט, זענען פארגעקומען אין סעפטעמבער. די גרויסע ניו יארקער עפידעמיע פון 1907, בשעת וועלכער עס איז געפאלן א קרבן פרעזידענט פראנקלין רוזוועלט — ווי באוווסט האט ער דערנאך ניט געקענט באוועגן מיט זיינע פיס — איז אויך פארגעקומען אין דעמזעלבן חודש און פארצויגן זיך ביז איבער אקטאבער.

ווי איך האב שוין דערמאנט, באפאלט דער ווירוס דערפער און קליינע מקומות, און הויפטזאכלעך באלאנגט די באפעלקערונג ... [partially illegible] ... הויפט באקטעריאלאגישע היגיענע. דאס איז די פארשונג פון דער יונגער קרענק, אז זי מיידט אויס די ארעמע שיכטן פון דער באפעלקערונג און גרייפט דווקא אן געזונטע און גוט דערנערטע קינדער. פאראן אבער אויך א סך אויסנאמען דערביי.

די שטערבלעכקייט בשעת אן עפידעמיע דערגייט ביז 25 פראצענט.

דער פארלויף פון דער קראנקהייט

דער ווירוס פון קינדער פאראליזש, כאטש ער איז אזוי נישטיק, האט ער אבער א בייזע גבורה. ער נעמט זיך קודם כל צו די איידלסטע געוועבן אינם מענטשלעכן ארגאניזם, צום נערוון-סיסטעם, און באזונדערס צום חוט-השדרה. ער גרייפט אן אלערערשטנס די מוח פארלענגערונג, וועלכע ציט זיך פון קאפ דורכן שדרה-קאנאל, און פון וועלכע עס צעגייען זיך פארשיי-ענע נערוון, וואס זעצן אין באוועגונג אונזערע גלידער, און אלע מוסקולן פון קערפער. איז פארשטענדלעך, אז צוליב דער באשעדיקונג פון די נערוון — די עלעקטרישע דראטן, וואס ברענגען ליכט און לעבן פון דער מוח-צענטראלע אין די באזונדערע קערפער-טיילן — ליידן אויך די באזונדערע סטאציעס, ווי מוסקולן, ארגאנען און גלידער. עס שאפט זיך דערמאלט א פאראליזש. דער קראנקער קען נישט באוועגן מיט אן אבר, אדער מיט אלע אברים מיט אמאל; קען ניט צעשפרייטן זיין ברוסט-קאסטן, קען ניט באוועגן מיט די אטעם-מוסקולן, וואס קען דערפירן צו טויט דורך דערשטיקונג.

עס הויבט זיך געוויינלעך ניט אן דירעקט מיט די פאראליטישע סימפטאמען. עטלעכע טעג צופריער זען זיך אנדערע סימנים, וועלכע גייען אבער אדורך אומבאמערקט; מ'נעמט עס אן פאר א גריפע, פאר א דערקילונג, וואס וועט אדורך אליין פון זיך. עס איז אבער זייער וויכטיק צו קענען זיך אבסערווירן דווקא אין דעם סטאדיום, ווייל דעמאלט קען מען נאך היילן און נישט דערלאזן צו די טרויעריקע פאלגן.

די ערשטע סימנים קענען זיין פארשידן, אבער מ'קען זיי אננעמען אין דריי הויפט דערשיינונגען: היץ, ווייטיק אין די געלענקן און מוסקולן, און ברעכעניש. די היץ קומט בלוזים, מיטאמאל, און אן כיבה. דער ווייטיק איז שטארק כאראקטעריסטיש. ער שטערט אלע באוועגונגען און זיצט באזונדערס אין רוקן און די הינטן עס נעמט אויך אפט צום ברעגן איבער-אנגעשטרענגט פון עסן. טיילמאל איז עס אויך באגלייט מיט אנגינע, אדער שילשול.

טאמער האט מען גארניט געטאן דערצו באזייטן ... [illegible] שפעטער, די ערנסטע סימפטאמען, ווי שטארקע היץ און דער פאראליזש פון די אברים. אין דריי פערטל פון אלע פאלן ווערן געלעמט די פיס און אין 15 פראצענט — די אטעם מוסקולן. ביי דער לעצטער פארם ענדיקט עס זיך געוויינלעך מיט טויט. די אנווענדונג פון דער „שטאלענער לונג" פארקלענערט לעצטנס די שטערבלעכקייט פון לונגען-פאראליזש.

פאפולערע מעדיצינישע שמועסן

פארשידענע פארמען פון היינע-מעדין

פאראן פארמען, וועלכע אנטוויקלען זיך ווי יעדע אנשטעקנדיקע מחלה, און נייען נישט דורך א פאראליטישע פאזע. נאך דריי-פיר וואכן פארשווינדט די היץ און דער ווייטיק פון די גלידער, און דער חולה ווערט איינגאנצן געזונט. אזעלכע פאלן באגעגנט מען געוויינלעך אויסער אן עפידעמיע, און מאכן אויס אן ערך 25 פראצענט פון אלע פאלן.

אין אנדערע פאלן זעט מען תמיד פאראליטישע דערשיינונגען. דער פאראליזש האלט אן א חודש-צוויי, און דאן נעמט ער שטופנווייז אפטרעטן; אבער זעלטן פארשווינדט ער אינגאנצן. מאנכע מוסקולן ווערן אפגעטויט, שרומפן איין און קענען ניט קומען צו זיך. דער אבר ווערט איינגעדארט און פארקריפלט, און דער חולה בלייבט א קאליקע אויפן גאנצן לעבן.

טאמער באזעצט זיך דער ווירוס אויפן מוח גופא, אדער אויף דעם דיאפראגמע - מוסקול, וועלכער האט אזא וויכטיקע ראלע ביים אטעמען — ענדיקט עס זיך געוויינלעך טראגיש אין פארלויף פון עטלעכע טעג.

אממערסטן פאלן פון היינע-מעדין זעט מען ביי קינדער צווישן 5 און צען יאר, און אין שול עלטער. אבער עס איז ניט א זעלטנהייט צו זען עס אויך ביי נאר קלייניקע עופהלעך. עס פארשטייט זיך, אז וואס ייִנגער איז דער קראנקער, אלץ שארפער אנטוויקלט זיך די קרענק.

א קינד, וואס האט זיך נעלייגט אין אוונט שלאפן פולקאם געזונט, שטייט אויף צומארגנס מיט א שטארקן קאפ ווייטיק און א ווייטיק אין געלענקן און רוקן, אדער קען נישט באוועגן מיט א פיסל. טיילמאל טרעפט, אז דאס קינד קומט אהיים פון שול און נעמט זיך פלוצים באקלאגן, אויף פארשידענע ווייטיקן, אויף אנגינע, אויף איבלקייט, אדער שלעפעריקייט. דאס קינד נעמט פלוצים ברעכן, ווערט אויפגערעגט און באקומט היץ. דערנאך — טאמער האט מען פארפאסט די ערשטע לייכטע סימפטאמען — קומען די ווייטערע טרויעריקע זאכן, ווי פאראליזש, שטארקע היץ און שווערקייט ביים אטעמען און שלינגען.

Original document is part of the Irving Peters Collection, in the Simon Wiesenthal Center Archives.
Irving Peters was the President of the 5,000 survivors in Berlin from 1945-1949, and became President of the American Congress of Jews from Poland in 1960. He established the Council of Post War Jewish Organizations - Survivors of the Nazi Holocaust in 1962, and founded the Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust in 1963. He was also strongly involved in the new State of Israel.

דייטשע יידן ציט צוריק א „היים"...

בעת איך האב אין דער ציימונג געליי̈ענט, אז ענדע אויגוסט קומען צוריק קיין דייטשלאנד 295 בערלינער יידן, וועלכע זיינען אין 1938 אנטלאפן קיין כינע, האב איז זיך געפרעגט ווי איז דאס מעגלעך, אז נאך היינט זיינען דא יידן, וועלכע קענען זיך אנטשליסן צו לעבן אין דייטשלאנד. זוי איז מעגלעך, אז מענטשן, וועלכע זיינען אנטלאפן נים נאר פון היטלערן, נאר אויך פון דייטשן, וועלכע — מען קען דאס רואיק זאגן — פארקערפערן דעם נאציזם. קומען היינט צוריק אין דעם לאנד? ווי איז דאס מעגלעך, אז מענטשן קענען אין אזא קורצער צייט פארגעסן די פארפאלגונגען און קרבנות? אויף אלע די פראגעס האב איך פון די שאנכייער יידן באקומען א זייער „פשוט'ן" ענטפער. „מיר זיינען אוועקגעפארן, כדי ראטעווען אונדזער לעבן. איצט ווערן מיר פון קיינעם נים באדראט, צוליב דעם האבן מיר אויך באשלאסן צוריקצופארן קיין דייטש-לאנד, וו מיר זיינען געבארן געווארן, וו מיר האבן געלעבט ביז 1938 יאר. קיין געוויסן פיין האבן מיר נים, ווייל מיר ווייסן נים קיין אנדער לאנד, וו מיר וואלטן געקענט אויס-וואנדערן"... אויף אזא מין פשוט'ן (!) ענטפער האב איך קיין זאך נים געקענט זאגן. און איך גלויב אז מען קען קיין זאך נים זאגן... איך האב זיך פאראינטערעסירט מיט דער גאנצער געשיכטע פון די דאזיקע מענטשן, נאך דערפאר, וואס זיי האבן געטאן אין די יארן פון 1938 ביז 1947. אין זייער געשיכטע האב איך גע-האפט צו געפינען א דערקלערונג פאר זייער האנדלונג. א יונגער בערלינער ייד, וועלכער איז אויך מיטגעקומען מיט דעם טראנספארט האט מיר זיין לעבן פארגעשטעלט אין פאל-[illegible]

ענדע 1938 יאר [illegible] דייטשלאנד [illegible] שוין א פאר יאר געוועזן פארווירקלעכט די [illegible]נבערגער געזעצן און א סך יידן זיינען שוין געזעסן אין פארשיידענע קאצעטן, ווי למשל, בוכענוואלד, דאכאו און אנדערע האט די בערלינער „איצעס" ארגאניזאציע (שפעטער „האיאס") געשאפן די מעגלעכקייט פאר א גע-וויסער צאל בערלינער יידן ווי אויך יידישע קאצעטלער פון בוכענוואלד אויסצוואנדערן קיין שאנכיי. די דייטשע רעגירונג האט דער-לויבט די אויסוואנדערער מיטצונעמען זייער גאנצן באגאזש און פארמעגן וועלכע האבן נים געהאט קיין געלט-מיטלען פאר דער רייזע האבן באקומען אונטערשטיצונג פון דער „איצעס". ענדע אקטאבער 1938 איז מיט דער שיף „קאממטע ביאנקא מאנא" אפגעפארן דער ערשטער טראנספארט פון אומגעפער 1000 דייטשע און עסטרייכישע יידן. די רייזע איז געגאנגען איבער גענוע, פארט זאאיד, באמביי, האנקאנג, ביז שאנכיי. בעת זייער אנקומען האבן די אויסוואנדערער באקומען יעדער צו 4 אמעריקאנישע דאלארן — אין פארגלייך מיט דעם כינעזישן דאלאר איז דאס א גרעסערע סומע געלט —, פרייע קווארטיר און פארפלע-גונג. עס איז גלייך געשאפן געווארן א קאמיטעט, וועלכער ס'האט געזארגט פארן אויפנעמען פון ווייטערע 18500 יידן אין דעם פעריאד ביז צו דעם קריגס אנהויב ד. ה. ביז סעפטעמבער 1939 יאר. די יידישע עמי-גראנטן האבן זיך זייער גיך אקלימאטיזירט אין שאנכיי (פארשטייט זיך א דאנק דער אמעריקאנישער אונטערשטיצונג) זיי האבן זייער גיך דערעפנט טעאטערן, לאקאלן, געשעפטן און זיך אריינגעשלאסן אין דעם געשעפטלעכן לעבן פון שאנכיי. טעלעקע עמיגראנטן — זשורנא-ליסטן האבן ארויסגעגעבן און אומאפהענגיקע ציטונג „קווארטניס", און דער קאמיטעט האט געהאט זיין ארגאן „דזשואיש ראנקעלף", אויך א ספארט-קלוב אונטער נאמען „הכח" איז גע-[illegible] די יאפאנישע אקופאציע אין שאנכיי האט ביים אנהויב נים פיל געענדערט אין זייער לעבן, שפעטער אבער האבן אלע יידן געמוזט לעבן אין א געטא, ד. ה. אין א סעפאראטן קווארטאל, וועלכער האט זיך אבער גרונד-זעצלעך אונטערשיידט פון די געטאס אין אייראפע, ווייל די געטא-איינוווינער האבן גע-האט די נויטווענדיקע באוועגונגס-פרייהייט און זיי האבן אויך נים געמוזט גייען צו צוואנגס-ארבעט. דער קאמיטעט האט ווייטער געזארגט פאר זייער פארפלעגונג און זיי האבן אפילו באקומען זייער טאשן-געלט. קיין פארניכטונגען זיינען אודאי נים פארגע-קומען... מען דערציילט אויך, אז נים ווייט פון געטא, איז אויפגעבויט געווארן א קרעמאטאריום אין וועלכן עס האבן געמוזט פארברענט ווערן אלע שאנכייער יידן. מען דערציילט אויך, אז נאר די באפרייונג האט געשטערט די יאפאנער ביים אויספירן זייער פלאן. דאס זיינען אבער נאר דערציילונגען בכדי צו מאכן פיקאנטער די זאך...

נאך דער באפרייונג דורך די אמעריקאנער האבן די יידן ווידער באקומען זייערע רעכט און זייער אייגענטום. עס זיינען ווידער דערעפנט געווארן געשעפטן, קינאס און אלע אנדערע איינריכטונגען. וועלכע האבן עקזיסטירט פאר דעם, ווי מען זעט, איז זייער לעבן געווען באדייטנד בעסער ווי אונדזערס. וואס אבער האט געבראכט א סך קרבנות — דאס איז דער שאנכייער קלימאט. קורצער ווינטער, פייכטער און הייסער זומער — די טעמפעראטורן האבן דערגרייכט ביז איבער 50 גראד צעלזיוס — דאס האבן נים געקענט פארטראגן די אידאפעער, בעסער סיטואירטע מענטשן האבן זיך געקענט דערלויבן אוועקפארן זומער אין די בערג נים ווייט פון שטאט. אבער די ארעמע מענטשן זיי האבן דאס נים געקענט [illegible] און דער רעזולטאט: 2000 מאן [illegible]

די באפרייונג דורך די אמעריקאנער האט אויך געבראכט די מעגלעכקייט אויסצוואנדערן.

א גרויסער טייל פון די שאנכייער יידן געפינען זיך איצט שוין אין אמעריקע, אויסטראליע, ארץ ישראל און אנדערע לענדער. א געוויסע צאל אבער, האבן געוואונטשן צו פארן קיין דייטשלאנד און זייער ווונטש איז דערפילט געווארן און אזוי האט דאס פאסירט, אז 295 שאנכייער יידן זיינען אין איין שיינעם טאג אנגעקומען קיין בערלין...

דאס איז די געשיכטע, ווי זי איז מיר קורץ דערציילט געווארן, ווי איך האב שוין געזאגט פון א יונגן בערלינער יידן. אבער אויך נאכן אויסהערן די דאזיקע געשיכטעס קען איך נים געפונען קיין סיבות פאר זייער צוריקקומען איך קען פארשטיין, אז דער שלעכטער קלימאט, די שטאט שאנכיי און אפשר די לעבנס באדינגונגען איז א סיבה כדי צו פארלאזן דאס לאנד, איך קען אבער נים פארשטיין, אז מען מוז פארן אויסגערעכנט קיין דייטשלאנד! איך קען נים פארלאנגען פון אזעלכע מישטוינס געזאגט — „יידן", זיי זאלן פארשטיין אויסצוקלייבן ארץ-ישראל, אבער — דייטשלאנד!....

אין דעם לאנד, וו אונדזערע ברודער האבן פארגאסן אזויפיל בלוט אין דעם לאנד, וועל-כע האט פארזאורזאכט אונדזער גאנצן חורבן. מיר דאכט זיך, אז די 295 שאנכייער יידן, וועלכע זיינען אן „מאראלישן צווייפל" געקומען צוריק קיין דייטשלאנד מוז מען פארגלייכן מיט שלעכטע בלוט, וועלכע מען מוז ארויסלאזן פון דעם קערפער פון אן אפגעשוואכטן מענטשן, ער זאל קענען געזונט ווערן. די לעצטע יארן האט דאס יידישע פאלק פארלוירן איבער א דריטל פון זיין צאל און מען קען ליידער קיין זאך נים ענדערן, מען קען אבער גארנים ענדערן ביי דעם, אז די 295 בערלינער-שאנכייער זיינען געווארן דייטשן. עס קען זיין, אז זיי זיינען אויך פריער געוועזן דייטשן, [illegible] איז אבער קלאר, אז קיין יידן זיינען זיי נים!

א. קארנאווסקי.

טעאטער „בדרך" און די גע'פסל'טע הגנה

טעאטער. איז, ווי באוווסט איינע פון די וויכטיקסטע קולטור-אינסטיטוציעס, וואס האט די אויפגאבע צו אנטוויקלען און צו הויבן דעם מאראליש-גייסטיקן צושטאנד פונעם פאלק. דער היכל, וו עס ווערט אויסגעשמידט און געפארמט דער קולטורעלער ניווא פון פאלק אין זיין געגעבנער עפאכע. טעאטער, דאס איז דער ווארשטאט, וו עס ווערן דורך דער פארמיטלונג פון דער ליטעראטור אויפגע-כאפט דאס גאנצע פולסירנדיקע לעבן אין אלע זיינע שאטירונגען, אין זיין געוויינלעכן פראזאישן פארם, און פון דער בינע ווערט דאס דאזיקע לעבנס-מאטעריאל צוריקגעגעבן דעם פאלק, דעם ערשטן מקור זיינעם, אין א העכערער, פאעטיש-קינסטלעריש דערהויבענער פארם, וועלכע דערהויבט זיך איבער איר אור-שפרינגלעכן שורש און ווערט אזוי נאך די שטוים-קראפט, וואס איז מסוגל צו הויבן דעם קולטורעלן צושטאנד פון אייגענעם פאלק. די בינע, דאס איז דער קדשי קדשים, וואס דארף דינען די אינטערעסן פון אלע פאלקס-שיכטן, און ממילא מוז יעדער טעאטער-קאלעקטיוו ארויסגייען פון אומפארטייישן שטאנדפונקט און נים לאזן זיך אנווארפן וועמענס איז דרוק פון דרויסן. ארויסגייענדיק פון די אלע הנחות און כללים, וואס זיינען אננעמבאר לכל הדעות וואלט איך געוואלט דערציילן פון א פאקט, וואס האט געהאט אן ארט זונטיק דעם 2—טן נאוועמבער 1947.

אויף דער אקאדעמיע „50 יאר פאליטישער ציוניזם און 30 יאר באלפור דעקלאראציע", איינגעארדנט דורך דער ציוניסטישער פעדעראציע אין בערלין-שלאכטענזעע אין וועלכער ס'האט אנטייל גענומען דער טעאטער-„בדרך", איז פארלאפן פאלגנדער שטארק פארדריסלעכער פאקט, וואס איז ווערט, ער זאל פארעפענטלעכט ווערן. אין א ליד „דאס אלטע פאר פאלק" פון מ. געבירטיק באארבעט פון י. ראזענבלאט, און וועלכע איז אויסגעפירט געווארן דורך די ח'ח ארטיסטן, קירשנבוים און בעקער האט דער ח'בעקער אנשטאט צו זינגען: „אברהם איז געווארן הגנה-אפיציר" געזונגען „אברהם איז געווארן א יידישער אפיציר". פון אויבן אויף דוכט זיך, איז עס נים קיין גרויסע ענדערונג און אנדערע וועלן פרוון זאגן, „בלויז אן אומשולדיקע ווארט-ענדערונג". דאך ווען מען פארטיפט זיך מער אין דעם עצם ענין צוליב וואס די ענדערונג איז געמאכט געווארן און ווער ס'זיינען געוועזן די מאכער, קען מען פעסטשטעלן, אז ס'איז שוין נים אזוי חיים אומשולדיק די דאזיקע ווארט-ענדערונג. און ס'ווילט זיך פרעגן: ערשטנס, ווער האט וועמען דערלויבט צו ענדערן דעם טעקסט אפילו מיט איין ווארט אין דער צייט ווען דער אויבנדערמאנטער חבר, וואס האט באארבעט דאס ליד האט קאטעגאריש פאראויס געווארנט דעם ח'בעקער וועגן דער דאזיקער זאך. און צווייטנס, ארויסגייענדיק פון דעם דערמאנטן שטאנדפונקט, אז טעאטער מוז זיין אומפארטייאיש און היות די הגנה איז די פארטיידיקונגס-ארמיי, וו ס'געפינען זיך אלע פארטייען פונעם ישוב (א חוץ א קליינע גרופע בלוטיקע קעגנער) בכן איז זי אויך דער הויפט כח פון דעם יידישן ישוב, וואס פירט עקשנות'דיק, אבער נים שעדלעך, דעם קאמף פאר א יידישער נאציאנאלער היים. און אזוי נאך הייסט עס, אז זי, די הגנה, איז די ארמיי פון דעם גאנצן יידישן פאלק, איז דאס אבער נים געפעלן געווארן א געוויסע גרופע וועלכע שטייען גאנץ נאענט צום אצ"ל און האבן אויסגעאיבט א דרוק אויפן טעאטער „בדרך" וועגן דער דאזיקער ענדערונג.

ס'פרעגט זיך אבער, פארוואס האט דער טעאטער „בדרך" געלאזט אויף זיך אויסאיבן דעם דרוק פון דער דאזיקער פארטיי? אין דער צייט, ווען דאס טעאטער געהערט דער גאנצער שארית הפליטה און לאגער איינוווינער, וואס די מערהייט איז פאר דער הגנה. נאר לאמיר האפן, אז אויב ס'איז זיי געלונגען אין א ליד צו קארעגירן די הגנה וועט זיי אבער נים גע-לונגען צו קארעגירן די הגנה פונעם לעבן אינעם יידישן ישוב. און פאר די צווישן פאר-טייישע דעמאקראטיש-ציוניסטישע פירער דארף דער דאזיקער פאל זיין א ווארנונג פאר ווייטערדיקער וואכזאמקייט.

אן אומפארטייישער.

פון טעאטער „בדרך" זיינען מיר געבעטן אויפצוקלערן אז דער קינסטלערישער לייטער פון טעאטער איז אריינ-געפירט געווארן אין א טעות פון ה' ב. וועלכער איז געוועזן, מצד דער ציוניסטישער פעדעראציע, פאראנטווארט-לעך פאר דעם פראגראם. ער האט עס געפאדערט, אז דאס ווארט „הגנה" זאל ארויספאלן פון נומער; בעת דער מחבר ח' י. ראזענבלאט האט געפאדערט, אז זיין טעקסט זאל נים געענדערט ווערן, דער קינסטלערישער לייטער, נים אריינטירנדיק זיך אין דער פרינציפיעלקייט פון דעם ענין, האט געמאכט א פשרה — „יידישער אפיציר"...

רעדאקציע.

סוף פון זייט 2

„הכח" שטייט אויך נים אפ אין זיין טעטיקייט א באוויז די פילמאליקע פארמעסטונגען מיט ענגלישע, פוילישע, פראנצויזישע א. א. מאנ-שאפטן ביי וועלכע דער זיג איז אויף דער זייט פון „הכח" א פאקט דער געוואונענער פריז פון די פארמעסטונגען מיט די אויבן דער-מאנטע מאנשאפטן. ס'ווערט אויך געפירט אנדערע ארבייטן פון פיזישער דערציונג ווי „פינג-פאנג", לייכט אטלעטיק א. א.

די ארבייט ביים ראדיא איז פארברייטערט געווארן, ס'ווערן איבערגעגעבן טעגליכע אוידי-ציעס ווי, פרעסע ידיעות, אפשאצונגען איבערן א"י לעבן פון ציוניסטישע מנהיגים, פרעסע איבערזיכטן, ראדיא מוזיק, פלאטן מוזיק. ס'איז אויך טעטיק די ביבליאטעק וועלכע איז פארזען מיט יידישע און העברעאישע ביכער אין צאל פון העכער 600 מיט א באדייטנדן צאל אבאנענטן. דער לייען זאל איז טעטיק יעדן טאג מיט פארשיידענע העברעאישע און יידישע אויסגאבן און ווערט באזוכט פון בעסערן טייל לאגער איינוווינער. די קונסט אטעליע לייסטעט א סך ארבייט ביים דעקארירן די עפנטליכע זאלן, אפישירן אונטערנעמונגען ווי אויך פאפולאריזירן די פאנטן לאטעריע, א דאנק איר ארבייט האט זי זיך דערווארבן אנערקענונג אויך אויסער די ראמען פון אונדזער לאגער.

די לאגער אויסשטעלונג וועלכע האט זיך שוין קונה שם געווען מיט איר קולטורעלן אויסזען און דערציערישן ווערט — ווערט אויך ווייטער באזוכט פון די לאגער איינוווינער ווי אויך פון אויסערליכע געסט. די לעצט איינגעארדנטע פאנטן לאטעריע ווערט אויך דורכגעפירט מיט דער מיטהילף פון קולטור-אמט וועלכע זארגט פאר איר עסטעטישן פארם און קולטורעלן אינהאלט.

נים קוקנדיק אויף דעם וואס ס'פארן אפ די קרעפטן וועלכע קאנען ביישטייערן אונדזערע קולטורעלע אויפגאבן, פירן מיר דאך ווייטער דורך אונדזער ארבייט אויף אלע געביטן צום נוצן פאר דער שארית-הפליטה.

קולטור-אמט.

iginal document is part of the Irving Peters Collection, in the Simon Wiesenthal Center Archives.
rving Peters was the President of the 5,000 survivors in Berlin from 1945-1949, and became President of the American Congress of Jews from Poland in 1960. He established the Council of Post War Jewish Organizations - Survivors of the Nazi Holocaust in 1962, and founded the Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust in 1963. He was also strongly involved in the new State of Israel.

לאגער כראניק

די טעטיקייט פון דער אירא אין בערלין.

פון דער אירא קרייז קווארטיר אין בערלין האבן מיר באקומען פאלגנדן קאמוניקאט צום פארעפנטלעכן:

די נייע אירא־ארגאניזאציע האט צוליב שפארזאמקייט געפאדערט צו פארקלענערן די צאל אירא אנגעשטעלטע און צוליב דעם צוועק איז אויך געשאפן געווארן א צענטראל ביורא ביי דער פ. ק. אירא. די דאזיקע ביורא געפינט זיך אויף פישערהיטן גאס 24 אין צעלענדארף, ווו עס גייען אריין פאלגנדע באאמטע.

האראלד י. פישביין — דירעקטאר
גילבערד טרוטמאן — וויצע דירעקטאר
ש. טשארלס ראפאפארט — באשעפטיקונגס אפיציר
זשאן מארפי — סאפליי אפיציר
ד"ר ע. וואלוויוס — אויבער־ארצט
מסס. מילדרעט דיקע — אויבערשוועסטער
מסס. צוואנטיע טעפעד — ווארנבוך־פירער
מר. נאטאן פריער — זוך־דינסט

ביורא אנגעשטעלטע:
מפס. צ. ווינער און פרוי ס. ראזנער.

עס איז שטענדיק געווען אונדזער שטאלץ, אז די לאגער איינוווינער האבן ביי אונדז שטענדיק באגעגנט אפענע טירן און אויף ווייטער וועלן מיר זעען איינצוהאלטן די ביז איצטיקע רעגעלמעסיקע לאגער שעה'ן. אין יעדן לאגער ווערט געעפנט א סעקרעטאריאט. מיר האפן, אז די לאגער פירונג וועט אונדז ביי פארשיידענע געלעגנהייטן ווי חתונה־שמחות, בריתן א. א. וו. אויך אויף ווייטער נים פארגעסן. דער דאזיקער נייער סיסטעם באדייט מער פאראנטווארטלעכקייט און מער ארבעט פאר די קאמיטעטן. און זיי, די קאמיטעטן, וועלן מוזן מאכן א טך. ענדערונגען, בכדי איינצושפארן פארשיידענע געלט־מיטלען, ביז דער ליקווידירונג פון די לאגערן. אין פאל פון געוויסע נים גערעכטיקייטן, קען יעדער אפעלירן צום צענטראל־קאמיטעט, צום חברים־געריכט, צום לאגער־געריכט, צום אפעלאציע־געריכט און אויך צו אונדז. מיר ווייסן, אז איר וועט אונדז מיטהעלפן אין אונדזער גרויסער ארבעט.

האראלד י. פישביין
דירעקטאר פ. ק. אירא

א גרוס פון „עקזאדוס“

אין שייכות מיט דער אקציע פאר „עקזאדוס“־מעפילים, וועלכע ווערט געפירט דורך דער ציוניסטישער פעדעראציע אין בערלין דרוקן מיר איבער א בריוו פון א גרופע בערלינער קינדער, וועלכע געפינען זיך אין „עקזאדוס“־לאגער.

צום קבוץ אויפן נאמען פון מרדכי אנילעוויטש!

מיט גרויס פרייד האבן מיר אויסגעהערט די פייערדיקע ווערטער געשריבענע דורך דעם פארבליבענעם גרעין פון השה"צ אין בערלין. פונקט איז דאס געווען ביי דער צוזאמענטרעף פון אלע שומרים פון „עקזאדוס“. שטיל איז געווארן אין זאל ווען דער ראש הפגישה האט אויסגעלייענט די ווערטער לכל השומרים פון „עקזאדוס“, פון לאגער שלאכטענזעע אין בערלין. חזק! די הערצער האבן זיך ביי אונדז אנגעפילט מיט פרייד, ווען מיר האבן געהערט די פארגעלייענטע ווערטער, וועלכע זיינען געשריבן געווארן דורך דעם קבוץ, ווי מיר האבן זיך דערצויגן א לאנגע צייט. א גרויסן איינדרוק האבן געמאכט אויף אונדז די ווארעמע ווערטער און בכלל אויף אלע שומרים, וואס האבן זיך געפינען אין זאל. וואס קאן מען פון דעם זען? מיר זעען, אז אויך אין די שווערע מאמענטן

אין גערנגל און קאמף פאר רעכט פון אונדזער פרייהייט פארגעסט נים אן אונדז די גאנצע תנועה פון פארשיידענע ווינקלען, אין גלות. מיר גרויסן זיך מיט אונדזערע פארבליבענע חברים, וועלכע זיצן אין ווייטן בערלין אין די לאגערן, ווו ס'הערשט דער שווארצער האנדל און ארגאניזירן נייע רייען פון שומרים. עס גרויסט זיך מיט אייך אויך די גאנצע שומרישע תנועה פון „עקזאדוס“. מיר פערזיכערן אייך דאס. דאס הייליגע פייער פון הלוציש הנשמה וועט ברענען און יינער וועט עס נישט פערלעשן. און דורך אלע שווערע וועגן וועלן מיר דערגרייכן אונדזער ציל, אומעטום וועלן מיר זיין צוזאמען. די גאנצע צייט, וועלן מיר זיין מיט אייך און אויך די גאנצע תנועה פון השומר הצעיר איז מיט אייך! מיר האפן, אז אונדזער פגישה וועט שוין זיין אין ארץ!

א הארציקן שומרישן גרוס פון ־־־ריך פון קבוץ יהודה

פון אייערע חנכים
וויניק יעקב, וזומברובסקה שושנה
להתראות בארצנו
חזק ואמץ!

מיר זוכן קרובים.

ווער עס ווייסט עפעס וועגן די אונטן דערמאנטע פערזאנען, ווערט געבעטן מעלדן דער רעדאקציע „אונדזער לעבן“.

1. Abonyi, Susan. 1926. Eger (Ungarn)
2. Abramowicz, Mania. 1929. Piotrkow (Polen)
3. Adler, geb. Heymann, Sofie-Sara. 1885. Ahrweiler (Deutschland)
4. ...endel Sochocin (Polen)
5. Ajzenberg, Moszek. 1895. Sochocin (Polen)
6. Ajzenberg, Hersz. 1898. Sochocin (Polen)
7. Ajzenberg, Jojne. 1927. Sochocin (Polen)
8. Bacharach, Isaak. 1881. Mansbach (Deutschland)
9. Braunsberg, geb. Poppe, Martha. 1883. (Deutschland)
10. Breiter, Zbigniew. 1923. Katowice (Polen)
11. Brener (Doleczki), Marek. 1930. Polen
12. Grojnowska, Liebe. 1930. Polen
13. Hajnal, Lidia. 1913. Bistrica (Rumänien)
14. Kovacs-Oppenheim, Magdolna. Ungarn
15. Kleinman, Sari. Tschechoslowakei
16. Friedman, geb. Kleinman, Ilona. Tschechoslowakei
17. Friedländer, Elisabeth. 1905. Stettin (Deutschland)
18. Merländer, Grete. 1906. Hannover (Deutschland)
19. Wajsbard, Szaja. 1898. Plonsk (Polen)
20. Wajsbard, Esther-Cyrla. 1906. Plonsk (Polen)
21. Wajsbard, Moniek. 1932. Plonsk (Polen)
22. Weiss, Karl. 1932. Oranienburg (Deutschland)

לחברנו היקר חבר הדירקטוריום לתרבות וחנוך בברלין,
יונס ולחברתנו **סימה.**
שאו ברכה לנשואיכם יהי רצון ונזכה לראותכם עובדים ויוצרים במולדת.
דירקטוריום לחנוך ותרבות בברלין

קינא „הרצל“

אין אירא־לאגער שלאכטענזעע, איז ענדע אקטאבער דערעפנט געווארן אן אייגענער קינא־זאל. דער קינא־זאל איז פארזעען מיט אלע איינריכטונגען פון א גרויס־שטאטישן קינא. די אלגעמיינע טעכנישע איינריכטונגען זיינען געמאכט געווארן דורך דעם זעלביקן חבר, וועלכער האט איינגעארדנט דעם ראדיא־צענטער אין לאגער שלאכטענזעע. ח' שאטקאווסקי, וועלכער האט אויך דא באוויזן זיינע גרויסע פייקייטן. דער זאל האט ביז 400 זיץ־פלעצער און אויך לאזשעס. א גרויסער מגן־דוד אין ליכט פון עלעקטרישע לעמפלעך באגעגנט אייך ביים אריינקומען.

א דאנק דער ענערגישער און איבערגעגעבענער ארבעט פון ח' האלפערן ווערט כמעט יעדן טאג, געגעבן א נייער פילם פון צוויי פארשטעלונגען, ווו ס'ווערט געוויזן דאס בעסטע פון די אלטע און נייע פילם־פראדוקציע.

דער קינא, איז געעפנט געווארן מיט דעם פילם „אלי אלי“, און ס'זיינען ארויסגעטרעטן פארשטייער פון איניקע ארגאניזאציעס מיט קורצע רעדעס. די פרוי פונעם לאגער דירעקטאר מרס. פישביין האט דאן איבערגעשניטן די סימבאלישע באנד, וועלכע האט ארומגענומען די ווייסע עקראן־לייוונט און דערמיט האט זיך געעפנט די זייער וויכטיקע קולטור־אינסטיטוציע פאר די לאגער־איינוווינער, וועלכע קענען דא פארטרייבן זייער טאג־טעגלעכע זארגן און געמיטלעך פארברענגען עטלעכע שעה.

עריך האפפ.

לחברינו היקר יונס ליום חתונתו עם חברתו סימה פורטנוי
אחולי אושר בבנין ארץ ישראל העובדת מצאו את אשריכם
ועד מפלגת פועלי ציון צ. ס. התאחדות
ברלין שלכטנזה

אונדזערן חבר און מיטארבעטער יאנעס צו זיין חתונה מיט ח־רה סימה פארטנאי
א הארציקן מזל טוב! און פיל גליק
ווינטשט **די ציוניסטישע פעדעראציע**
אין בערלין

א הארציקן מזל טוב ווינטשן מיר דעם ח'יאנעס אליהו צו זיין חתונה מיט ח'רה פארטנאי סימה.
לאגער קאמיטעט בערלין־שלאכטענזעע

הציונים הכללים בברלין
מברכים את אליהו וסימה לנשואיהם
בברכת מזל טוב
תבנו בית נאמן בארץ ישראל

צו דער חתונה פון ח־טע סימה פארטנוי
...ח' אליהו יאנעס
פיל גליק און א צופרידן צוזאמענלעבן,
ווינטשט דער
קולטור אמט בערלין־שלאכטענזעע

לחברים סימע ויונס לרגלי באכם בברית הנשואין אנו מברכים אתכם בברכת מזל־טוב ומאחלים לכם עתיד
של אושר בארץ ישראל העובדת
השומר הצעיר בברלין

אל כבוד מר א. יאנס ומרת פארטנאי מאת תנועת מזרחי תו"ע בשלכטנזה ביום באכם בברית הנשואין אנו מברכים אתכם בברכת מזל טוב יהי רצון שתבנו ביתכם החדש בארצנו המשוחררת
ברכת תו"ע ועד הפועל של מזרחי סניף שלכטנזה

ח' יקרים! סימה פארטנאי! אליהו יאנעס!
ליום החתונה אני מאחלים לכם מעמקות הלב
מזל טוב!
ושולחים לכם סל מלא ברכות וכל טוב
חברי קן "נוחם"
בשלכטנזה

לאליהו וסימה ביום באכם בברית הנשואין שולחים אנו את ברכתנו הלבבית ומאחלים לכם שתזכו לבנות את ביתכם בארצנו המשוחררת
מורי בית ספר העברי
בשלכטנזה

דעם ח' יאנעס און סימע אין טאג פון אייער חתונה אלס דאנק און אנערקענונג פאר אייער מיפולע און איבערגעגעבענער ארבעט לטובת דעם יידישן טעאטער אין בערלין
א הארציקן מזל טוב
טעאטער "בדרך"
שלאכטענזעע

צו דער חתונה פון אונדזער חבר יאנעס מיט דער חברה פארטנאי
ווינטשן מיר פיל גליק
אינוואלידן פארבאנד

דעם מיטגליד פון צענטראל־קאמיטעט איציק פיאטרקאווסקי צו זיין פארלאבונג מיט פרל. גורעוויטש
א הארציקן מזל־טוב
צענטראל־קאמיטעט פון די באפרייטע יידן אין בערלין

צו דער פארלויבונג פון ח' פיאטרקאווסקי מיט פרל. גורעוויטש
פיל גליק
ווינטשט דער
קולטור־אמט בערלין־שלאכטענזעע

א הארציקן מזל טוב
אונדזער ח' פיאטרקאווסקי צו זיין פארלאבונג מיט פרל. גורעוויטש ווינטשט
רעדאקציע און אדמיניסטראציע „אונדזער לעבן“

צו דער פארלאבונג פון ח' פיאטרקאווסקי מיט פרל. ג. גורעוויטש
א הארציקן מזל־טוב און בעסטע ברכות
ווינטשט **השומר הצעיר בברלין**

מזל־טוב
דעם ח' פיאטרקאווסקי צו זיי פארלאבונג מיט ח'רה גורעוויטש בעניא
ליגע פארן ארבעטנדיקן ארץ ישראל אין בערלין

אונדזער ח' יצחק פיאטרקאווסקי צו זיין פארלאבונג מיט פרל. גורעוויטש
א הארציקן מזל־טוב
שטאטישער קאמיטעט פון פועלי ציון (צ. ס.) — התאחדות אין בערלין

אונדזער ח' יצחק פיאטרקאווסקי צו זיין פארלאבונג מיט פרל. גורעוויטש
אונדזער מזל טוב!
מפלגת פועלי ציון (צ. ס.) התאחדות
שלאכטענזעע מאריענדארף

צו דער פארלאבונג פון דעם פארזיצער פון דער ציוניסטישער פעדעראציע אין בערלין ח' יצחק פיאטרקאווסקי מיט פרל. גורעוויטש
ווינטשט פיל גליק
די ציוניסטישע פעדעראציע אין בערלין

זאכאר און לאריסא קריגע!
צום געבורט פון אייער
זונעלע
א הארציקן מזל טוב
פאמיליע הערלינג

א מזל טוב
די פאמיליע בלומענפעלד בעריש, און היה־שרה צום געבורט פון אייער
טעכטערל
פאמיליע הערלינג

עדאקציע „אונדזער לעבן“. בערלין, שלאכטענזעע, פ. ק. אירא 1027 בלאק 8. טעל. 846657 רעדאקטאר: א. יאנעס, קאלעגיום: י. פיאטרקאווסקי, פראפ. ע. האפפ.

Druck: Neisser-Druck, Berlin SO 36, Schröderdamm 13, I.C.B. Nr. 7820, 2000, November 47.